

CONCEPTVERSIE
PARTIJPROGRAMMA BIJ1
TWEEDE KAMERVERKIEZINGEN 2023

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	1
1. ANTI-RACISME EN DEKOLONISATIE	2
INSTITUTIONEEL ANTIRACISME	3
GEEN PLEK VOOR FASCISME EN RACISTISCH GEWELD	4
KOLONIALE SCHADE HERSTELLEN EN HEDENDAAGS KOLONIALISME AFBREKEN	4
2. WERK EN BESTAANSZEKERHEID	6
EEN INCLUSIEVE EN GELIJKWAARDIGE ARBEIDSMARKT	7
EERLIJKE WAARDERING & MEER ZEGGENSCHAP	8
EEN GOED LEVEN, OOK ALS JE NIET (MEER) WERKT	8
3. ECONOMIE	10
VAN PRIVATISERING NAAR NATIONALISERING	11
DEMOCRATIE OP DE WERKVLOER	12
EEN ECONOMIE ZONDER VERLIEZERS	12
4. KLIMAAT	13
KLIMAATRECHTVAARDIGHEID NU	14
NATUUR EN VERVOER	15
INTERNATIONALE KLIMAATRECHTVAARDIGHEID	15
5. WONEN	17
WONEN IS EEN RECHT	18
BETAALBAAR EN ZEKER WONEN	19
EEN TOEGANKELIJKE, INCLUSIEVE EN GROENE WOONOMGEVING	20
6. ZORG	21
ZORG IN PUBLIEKE HANDEN	22

LAAT DE ZORG WEER WERKEN	23
TOEGANKELIJK EN VOOR IEDEREEN	24
7. ARUBA, BONAIRE, CURAÇAO, SABA, STATIA EN SINT MAARTEN	25
HERSTELLEN VAN KOLONIALE SCHADE	26
RADICALE GELIJKWAARDIGHEID CENTRAAL STELLEN	27
EILANDEN DE MACHT GEVEN	27
8. ASIEL EN MIGRATIE	29
VEILIGE MIGRATIE EN MENSWAARDIGE OPVANG	30
EEN SOLIDAIRE ASIELPROCEDURE	31
UITGEPROCEDEERDE ASIELZOEKERS EN ONGEDOCUMENTEERDE MENSEN	31
LANGETERMIJNVISIE: EEN NIEUW MIGRATIEBELEID	32
9. ZELFBESCHIKKING	34
TOEGANKELIJKE ANTICONCEPTIE EN ABORTUS	35
ZWANGERSCHAP, OUDERSCHAP EN ADOPTIE	35
GESLACHTSONTWIKKELING EN GENDER (NIET-STANDAARD)	36
ONDRAAGLIJK LIJDEN EN EUTHANASIE	36
RELIGIE EN ZELFBESCHIKKING	37
10. TOEGANKELIJKHEID EN INCLUSIE	38
GELIJKE BEHANDELING EN RECHTSPOSITIE	39
TOEGANKELIJKHEID IN DE OPENBARE RUIMTE	39
11. VEILIGHEID EN JUSTITIE	41
VAN STRAFKETEN NAAR EEN RECHTVAARDIGE MAATSCHAPPIJ	42
VAN POLITIECONTROLE NAAR CONTROLE OVER DE POLITIE	43
EEN ONGEWAPENDE POLITIE	43
12. INTERNATIONALE SAMENWERKING	45

EEN EINDE AAN IMPERIALISME	46
ECONOMISCHE RECHTVAARDIGHEID	47
EEN NIEUW EUROPA	47
INVESTEREN IN VREDE	48
13. SEKSWERK	49
SEKSWERK IS WERK	50
ZEGGENSCHAP OVER EIGEN WERK EN LEVEN	50
VEILIGE WERKPLEKKEN	51
14. ONDERWIJS EN WETENSCHAP	52
VOOR BETAALBAAR EN TOEGANKELIJK ONDERWIJS	53
DEKOLONISATIE EN GELIJKE KANSEN	54
DOCENTEN VERDIENEN BETER	54
MEER WAARDERING, DEMOCRATIE EN DIVERSITEIT	55
15. DEMOCRATIE & STAATSRECHT	56
NAAR EEN DEMOCRATISCHE REPUBLIEK	57
DEMOCRATIE VOOR IEDEREEN	58
INFORMATIE- EN DEMONSTRATIERECHT	58
16. KUNST, CULTUUR EN MEDIA	60
VOOR DE MAKERS	61
EEN INCLUSIEVE CULTUURSECTOR	62
TOEGANKELIJKHEID & EDUCATIE	62
17. DIGITALE RECHTEN EN TECHNOLOGIE	64
TECHNOLOGIE EN DIGITALISERING: VAN EN VOOR IEDEREEN	65
PRIVACY EN VEILIGHEID	66
TECHNOLOGIE DIE ONS BESCHERMT	66

INLEIDING

Beste lezer,

Wij hebben in de opmaak van dit programma verschillende woorden en begrippen gemarkeerd met een grijze achtergrond. Deze woorden staan uitgelegd in de woordenlijst achterin dit programma (pagina 68).

Wij wensen u veel leesplezier.

Programmacommissie BIJ1

1 **1. ANTI-RACISME EN DEKOLONISATIE**

2 NA DE KOMMA BEGINT NU

3
4 BIJ1 droomt van een wereld zonder racisme, seksisme, islamofobie, LHBTQIA+
5 discriminatie, kapitalisme, en alle andere vormen van onderdrukking. Een wereld waarin we
6 erkennen dat we onvolledig zijn zonder elkaar, en daarom altijd solidair moeten zijn met
7 elkaars strijd voor een volwaardig leven.

8
9 De wereld van vandaag is gebouwd op 400 jaar wereldwijde kolonialisme en slavernij. Inmiddels
10 heeft ook de Nederlandse staat zelf het grote zwijgen over ons koloniale verleden doorbroken.
11 Maar na de komma begint nu. We moeten de verbinding tussen ons verleden en het heden
12 zoeken, aanwijzen en herstellen: het is tijd voor een dekoloniale politiek. Want het koloniale- en
13 slavernijverleden van Nederland is geen afgesloten zwarte bladzijde: ook vandaag de dag wordt
14 dit boek nog geschreven. De koloniale basis van onze samenleving heeft een negatieve impact
15 op iedereen, ook op witte mensen. Alleen de allerrijksten profiteren van onze racistische en
16 koloniale wereld die solidariteit en echte verandering tegenwerkt.

17
18 Daarom moeten we deze systemen nu voor eens en voor altijd afbreken, en vanuit
19 intersectionele solidariteit werken naar een wereld gebaseerd op radicale gelijkwaardigheid.
20 Hiervoor heeft BIJ1 de volgende kernpunten voor ogen:

21 INSTITUTIONEEL ANTIRACISME

- 22
- 23 1. Racisme wordt in alle opzichten aangepakt, zowel in de overheid als in de hele
24 samenleving. Alle ministeries, gemeenten en overheidsdiensten doen grondig
25 onderzoek naar racisme binnen hun organisaties en functioneren, en voeren actief
26 antiracistisch beleid.
 - 27
28 2. We pakken racisme in wonen en omgeving aan. Er zijn talloze onderzoeken uitgevoerd
29 naar discriminatie op de woningmarkt. Het is tijd om op basis daarvan antiracistisch
30 beleid vorm te geven, onder andere door gentrificatie tegen te gaan. Woningcorporaties
31 moeten actief aantonen dat zij niet discrimineren. Leegstaande panden worden
32 daarnaast ook gebruikt voor de ontwikkeling en emancipatie van jongeren van kleur en
33 voor de opvang van ongedocumenteerde mensen.
 - 34
35 3. We pakken racisme in het onderwijs aan. Antiracisme krijgt een belangrijke plek in
36 lerarenopleidingen, met een nadruk op het ontleren van racistisch gedachtegoed en
37 gedragingen. Ook wordt er speciaal aandacht besteed aan het leren van het herkennen
38 van en ingrijpen bij racisme op school. Elke student die stage moet lopen, krijgt
39 gegarandeerd een stageplek binnen het MKB en de overheid. Stagediscriminatie wordt
40 streng aangepakt.
 - 41
42 4. We pakken het grootschalige racisme op de arbeidsmarkt aan. Zo komt er naast een
43 vrouwenquotum, ook een quotum op basis van etniciteit voor leiderschapsposities;
44 moeten bedrijven stilte- en gebedsruimtes inrichten; en worden organisatiestructuren

- 45 zodanig aangepast dat bedrijven hun diversiteit kunnen faciliteren en behouden. Ook
46 worden diploma's uit niet-westerse landen erkend.
47
- 48 5. We pakken racisme in de zorg aan. Het effect van racisme in de zorg wordt uitgebreid
49 onderzocht en bestreden, zowel in de vorm van vooroordelen van zorgmedewerkers als
50 behandelmethoden die gebaseerd zijn op onderzoek waarin niet-witte mensen worden
51 buitengesloten.
52
- 53 6. Er komt een daadkrachtige aanpak tegen Islamofobie en Moslimhaat, die na een
54 jarenlange hetze tegen moslims inmiddels zijn genormaliseerd. We schaffen het
55 hoofddoekverbod en verbod op gezichtsbedekkende kleding af, en we verbieden het
56 vernielen van heilige schriften. Wetgeving die moslims onterecht koppelt aan veiligheid
57 wordt ingetrokken.

58 GEEN PLEK VOOR FASCISME EN RACISTISCH GEWELD

- 59
- 60 1. We bouwen een grotere organisatie rondom de Nationaal Coördinator tegen
61 Discriminatie en Racisme (NCDR), met meer structurele financiering. We stellen
62 juridische definities op van racisme, anti-Zwart racisme, antisemitisme, anti-Aziatisch
63 racisme, moslimhaat en haat tegen Roma en Sinti. Hierbij komt ook een onafhankelijk
64 meldpunt. Deze meldingen worden voortaan in de veiligheidsdriehoeken besproken.
65
- 66 2. Er komt meer aandacht voor educatie over fascisme in alle vormen, zodat racistische en
67 antisemitische theorieën zoals de omvolkingstheorie, 'cultuurmarxisme', of leugens over
68 een Joods complot beter bestreden kunnen worden. Ook verbieden we en ontbinden we
69 organisaties waar racistisch gedachtegoed verspreid en uitgewisseld wordt.
70
- 71 3. We verbieden alle vormen van blackface in de openbare ruimte, inclusief zwarte piet.
72
- 73 4. We stellen wettelijk vast dat haatmisdrijven zwaarder worden bestraft.
74
- 75 5. Er komt een eerlijke definitie van antisemitisme. De IHRA-definitie, die het benoemen
76 van het racistische karakter van de staat Israël als antisemitisch beoordeelt, wordt
77 verworpen. Er komt ook erkenning voor het antisemitisme binnen de Zionistische
78 beweging, zoals dat van Viktor Orbán en extremistische christenen. Het bezit van nazi-
79 attributen mag voortaan alleen met een vergunning, behalve in musea. Hitleraanbidding
80 wordt bij wet verboden.

81 KOLONIALE SCHADE HERSTELLEN EN HEDENDAAGS KOLONIALISME 82 AFBREKEN

- 83
- 84 1. Nederland herstelt de schade die is veroorzaakt door 400 jaar kolonialisme en slavernij.
85 Reparaties zullen zowel materieel als immaterieel zijn, waar de precieze invulling
86 besloten moet worden door de samenlevingen van de (voormalige) koloniën. Nederland

- 87 ondersteunt dit proces financieel en (naar behoefte) logistiek. Naast de ABCSSS-
88 eilanden, Suriname en Indonesië worden ook alle andere getroffen samenlevingen en
89 groepen hierbij betrokken, waaronder de Zuid-Molukken, West-Papoea, Tobago, Noord-
90 Brazilië, West Afrika, Zuid Afrika en de oorspronkelijke bewoners van New York en New
91 Jersey.
- 92
- 93 2. Er komt een consensusrijkswet Herstelmaatregelen voor het gehele Koninkrijk, zodat
94 het uitvoeren van herstelbeleid bij wet wordt gegarandeerd en niet afhangt van de
95 welwillendheid van een willekeurige Europees Nederlandse regering.
- 96
- 97 3. Ook in het Europese deel van Nederland moet heling van kolonialisme centraal staan.
98 Dekolonisatiebeleid wordt bij alle ministeries een prioriteit. Er wordt structureel geld
99 besteed om de huidige effecten van kolonialisme te onderzoeken, kennis hiervan te
100 verspreiden en passende maatregelen in te voeren. Belangrijke prioriteiten zijn
101 overheidsinstanties waar burgers direct mee te maken hebben, zoals de
102 Belastingdienst, UWV en DUO.
- 103
- 104 4. Het toekomstige Nationale Slavernij Museum wordt gratis en is gegarandeerd van een
105 structurele financiële basis. Daarnaast komen er dependances in het Caribische
106 gedeelte van het Koninkrijk.
- 107
- 108 5. Er komt speciale aandacht voor mentale en geestelijke dekolonisatie. De infrastructuur
109 die het koloniale gedachtegoed en witte superioriteitsdenken voortzet in de
110 maatschappij en het beleid van de Nederlandse staat, moet afgebroken worden. Dit
111 gebeurt onder andere door dekolonisatie in het onderwijs in curricula, gedekoloniseerde
112 lesmethodes en het erkennen van de waarde van niet-Westerse kennis. Ook moet de
113 koloniale verheerlijking middels standbeelden en straatnamen uit het straatbeeld
114 verdwijnen.
- 115
- 116 6. 1 juli (Keti Koti), 17 augustus (Dia di lucha pa libertat of Dia di Tula en de
117 Onafhankelijkheidsdag van Indonesië), 10 oktober (het opheffen van de Nederlandse
118 Antillen), 25 november (de Onafhankelijkheidsdag van Suriname), en 18 maart (Dia di
119 Himno y Bandera, de Arubaanse Dag van het Volkslied en de Vlag) worden nationale
120 feestdagen.

121 **2. WERK EN BESTAANSZEKERHEID**

ALLES IS ALTIJD AL VAN ONS

Bestaanszekerheid en een goed leven voor iedereen moet de norm zijn. In de huidige economie wordt onze arbeidskracht als product verkocht. Op het werk dat wij doen maken de bazen enorme winsten. BIJ1 gelooft in een wereld waar werk geen uitbuiting meer is en waarin werkende mensen de vruchten plukken van hun eigen arbeid. Een wereld waarin je waarde als mens niet afhangt van of je werkt of hoe productief je bent. Ook huishoudelijk werk, mantelzorg en vrijwilligerswerk is van onschatbare waarde voor onze maatschappij: onze economie zou niet kunnen draaien zonder. Het is tijd dat we niet langer onderscheid maken tussen welk werk we wel en niet waarderen of belonen.

We moeten ruimte maken voor de grote diversiteit aan vormen waarop mensen hun leven inrichten, ongeacht gender, gezinssamenstelling, etniciteit of fysieke beperking. BIJ1 staat voor een inclusieve arbeidsmarkt waarin iedereen zeggenschap heeft over hun eigen werk en er een eerlijke verdeling is van betaald én onbetaald werk. Daarnaast pleiten wij voor het per direct fors verhogen van het minimumloon, om de grote inkomenskloof te dichten en de groeiende armoede onder werkende mensen tegen te gaan. Vaste contracten en zekerheid worden weer de norm in plaats van de uitzondering, en met goede cao's en betere rechten voor stakers brengen we de macht terug naar de werknemers.

Samen pakken we terug wat altijd al van ons was. Dit doen we op de volgende manieren:

EEN INCLUSIEVE EN GELIJKWAARDIGE ARBEIDSMARKT

1. We schaffen de 40-urige werkweek af en gaan naar een 30-urige werkweek met loonbehoud. Partnerverlof wordt gelijkgetrokken met het kraam- en bevallingsverlof. Voor alle ouders op verlof wordt er 100% inkomen doorbetaald. Kinderopvang wordt gratis.
2. De mislukte Participatiewet wordt geheel afgeschaft. Mensen met een (onzichtbare) beperking krijgen evenveel betaald als vakgenoten zonder beperking met hetzelfde werk. We maken vóór 2025 een einde aan loon- en inkomensongelijkheid tussen mannen en vrouwen. Discriminerende bedrijven worden strafrechtelijk verantwoordelijk gehouden.
3. Arbeidsmigranten en ongedocumenteerde mensen verdienen dezelfde rechten als elke andere werknemer. Ongedocumenteerde mensen die te maken krijgen met geweld of dwang op het werk, moeten dit kunnen melden zonder dat ze risico lopen op uitzetting. De rechten en beloning van arbeidsmigranten worden beter beschermd.
4. Onbetaald werk dat nog vaak als 'vrouwenwerk' wordt gezien, zoals mantelzorg, huishoudelijk werk of zorg voor kinderen, wordt beter gecompenseerd.
5. We gaan strenger toezien op de geldende regels voor het faciliteren van noden van werknemers, zoals kolven of bidden op de werkvloer. We stellen een menstratieverlof in.

163 6. We werken aan toegankelijke werkplekken. Dit doen we door onder andere het recht op
164 thuiswerk vast te leggen en meer (onafhankelijke) ondersteuning op de werkvloer.

165 7. Mensen met een laag inkomen en een urenbeperking vanwege hun beperking, kunnen
166 zich nooit uit de bijstand werken. Daarmee gaat veel talent voor de arbeidsmarkt
167 verloren. BIJ1 zet hiertoe in op Sociale Ontwikkelbedrijven waarbij mensen meer eigen
168 regie en ondersteuning op de werkvloer krijgen.

169 8. We zetten ons in voor duurzaam, passend werk met fatsoenlijke en rechtvaardige
170 arbeidsvoorwaarden en zelfbeschikkingsrecht bij arbeidsongeschiktheid. Daarom
171 worden medische keuringen bij arbeidsongeschiktheid niet door het UWV gedaan, maar
172 in samenspraak met de persoon zelf en door onafhankelijke artsen.

173 EERLIJKE WAARDERING & MEER ZEGGENSCHAP

174
175 1. Het minimumloon wordt per direct verhoogd naar 16 euro per uur met een gelijke
176 verhoging van de AOW en de bijstand. We koppelen het minimumloon aan 60% van het
177 mediaan inkomen, zodat het structureel meestijgt met andere lonen. Het
178 minimumjeugdloon wordt afgeschaft en gelijkgetrokken met het minimumloon voor
179 volwassenen.

180 2. Bedrijven en werkplekken worden democratisch bestuurd en komen in handen van
181 werknemers in plaats van bedrijfseigenaren.

182 3. Krapte op de arbeidsmarkt in sectoren als de zorg, onderwijs en het openbaar vervoer,
183 worden bestreden door flinke loonsverhogingen.

184 4. Werknemers die langer dan negen maanden met een tijdelijk contract werken, krijgen
185 een vast contract. We verbeteren de ontslagbescherming en gaan schijnzelfstandigheid
186 tegen.

187 5. We creëren vrijheid voor werknemers om eigen werktijden te bepalen of in deeltijd te
188 werken en zorgen voor eerlijke vergoedingen voor stages.

189 6. Staken is een recht. We zorgen dat alle bedrijfstakken een cao hebben, zodat
190 bescherming van werknemers beter geregeld is. Bij cao-onderhandelingen doen alleen
191 vakbonden mee die voldoende onafhankelijk zijn van werkgevers. Het stakingsrecht
192 wordt uitgebreid: werkgevers bepalen niet wanneer je wel of niet mag staken.

193 EEN GOED LEVEN, OOK ALS JE NIET (MEER) WERKT

194
195 1. We steken meer geld in scholingsprogramma's voor mensen zonder werk. De
196 tegenprestaties en sancties voor mensen in de bijstand worden afgeschaft.

- 197 2. De medische keuringen bij arbeidsongeschiktheid worden niet meer door de
198 uitkeringsinstantie zelf gedaan, maar door onafhankelijke artsen.
- 199 3. Er komt een Nationaal Pensioenfonds waarbij collectiviteit voorop staat en waarop ook
200 zzp'ers aanspraak maken.
- 201 4. We verlagen de AOW-leeftijd naar 65. Het blijft wel mogelijk om door te werken en ook
202 gaan we strenger toezien op arbeidsmarktdiscriminatie op basis van leeftijd.
- 203 5. De regels voor de AIO (aanvullende inkomensondersteuning), waar veel ouderen met
204 een migratieachtergrond aanspraak op maken vanwege het AOW-gat, worden
205 versoepeld.

207 **EEN ECONOMIE VOOR EN DOOR IEDEREEN**

208

209 BIJ1 staat voor een economie die werkt voor iedereen en niet alleen voor een klein groepje
210 mensen. Onze ideale economie is **socialistisch**: een economie die de rechten en gezondheid
211 van mens, dier en planeet altijd voorop stelt. Ons huidige **kapitalistische** systeem, is
212 onhoudbaar. Voor een toekomstbestendige economie, moeten we afscheid nemen van een
213 systeem dat vermogenden, aandeelhouders en grote beursgenoteerde bedrijven in staat
214 stelt onze democratie in te perken en mensen wereldwijd uit te buiten. Want er is meer dan
215 genoeg voor iedereen.

216

217 Dat betekent een radicale democratisering van de economie. BIJ1 durft te dromen van een
218 systeem dat er nu nog niet is en werkt stapsgewijs, van de grond af aan, naar een **democratisch**
219 **socialisme**. De groeiende kloof tussen Nederlanders met lage lonen en de allerrijksten wordt
220 gedicht. Een rechtvaardige economie die voor ons allemaal werkt en waarbij iedereen
221 gelijkwaardig kan deelnemen. Vrij van racisme, genderongelijkheid, **validisme** en andere
222 vormen van discriminatie. Dat betekent ook dat we een einde maken aan ons aandeel in het
223 economisch **imperialisme**, waarbij het Globale Noorden, het Globale Zuiden uitbuit.

224

225 **Niet groei en winst, maar vrijheid en gelijkwaardigheid horen het einddoel te zijn van een**
226 **economie. Om tot deze economie te komen, heeft BIJ1 de volgende kernpunten voor ogen:**

227 **VAN PRIVATISERING NAAR NATIONALISERING**

228

229 1. We brengen belangrijke sectoren van de economie, zoals banken, pensioenfondsen, het
230 openbaar vervoer en de zorg, in publieke handen.

231 2. Nederland is niet langer een belastingparadijs. Het oprichten van een brievenbus-BV
232 wordt onmogelijk gemaakt. Daarnaast wordt er grootschalig onderzoek gedaan naar
233 mazen in de wet die belastingontwijking faciliteren.

234 3. Er komt een limiet op vermogen, waarboven een marginaal belastingtarief van 100%
235 geldt. De hoogte van deze limiet wordt democratisch besloten. Vermogens- en
236 erfbelasting wordt drastisch verhoogd. Daarnaast versoepelen we de
237 **onteigeningswetgeving**, op het gebied van kapitaal, aandelen en bezit in grond.

238 4. Private bedrijven die in Nederland hun producten verkopen gaan forse winstbelasting
239 betalen. Voordelige belastingconstructies gericht op beursgenoteerde bedrijven worden
240 gestopt. Er komt een grootschalig onderzoek naar de impact van import- en
241 exportproducten uit alle sectoren op mens en klimaat overal ter wereld. Daarnaast
242 wordt lokale productie en distributie zo veel mogelijk gestimuleerd.

243 5. De private effectenbeurs wordt stapsgewijs afgeschaald en vervangen door een
244 collectief couponsysteem waarin elke Nederlandse burger een gelijk aantal niet-
245 verkoopbare coupons ontvangt op hun 18^e verjaardag. Deze coupons kunnen worden

246 geïnvesteerd in publieke beleggingsfondsen en worden na overlijden niet ge-erft door
247 nabestaanden, maar wederom eigendom van de overheid. Deze kan ze vervolgens weer
248 uitschrijven aan een volgende generatie.

249 **DEMOCRATIE OP DE WERKVLOER**

- 250
- 251 1. De werknemerscoöperatie wordt de standaard eigendomsstructuur voor nieuw
252 opgerichte rechtspersonaliteiten.
253
 - 254 2. Elk bestaand beursgenoteerd bedrijf met meer dan 100 werknemers wordt verplicht een
255 werknemersfonds op te richten, waaraan zij jaarlijks een aantal nieuwe aandelen,
256 proportioneel aan de jaarwinst, uitschrijven. Het werknemersfonds wordt uitsluitend
257 beheerd door de werknemers van de firma die haar heeft opgericht.
258
 - 259 3. Er wordt grootschalig onderzoek gedaan naar het duurzaam oprichten van publieke
260 banken en investeringsfondsen die uitsluitend coöperatieven bedienen.
261
 - 262 4. Bij faillissement assisteert de overheid werknemers als een democratiserende overkoop
263 gewenst is, zo mogelijk ook financieel. Waar nodig wordt een vakbond betrokken bij dit
264 proces.
265
 - 266 5. Multinationale bedrijven met dependances in Nederland zijn verplicht een plan te
267 schrijven waarin wordt uiteengezet hoe er binnen afzienbare tijd minimaal 51% van de
268 aandelen aan de werknemers van de desbetreffende dependance wordt verkocht. Als
269 hier geen gevolg aan wordt gegeven, wordt het recht ontzegd binnen Nederlandse
270 grenzen te opereren.

271 **EEN ECONOMIE ZONDER VERLIEZERS**

- 272
- 273 1. Het recht op huisvesting, voeding en gezondheidszorg wordt geherformuleerd verankerd
274 in de Grondwet zodat deze mensenrechten niet langer enkel een
275 inspanningsverplichting vereisen, maar een garantie.
276
 - 277 2. We zetten de grenzen open voor mensen, niet voor kapitaal: we gaan **kapitaalvlucht**
278 tegen. In internationaal verband investeren we in het opsporen van belastingontduikers.
 - 279 3. De gedeelde verantwoordelijkheid van schuldeisers voor schulden wordt wettelijk
280 vastgelegd. Kwijtschelden van schulden wordt gestimuleerd, incassobureaus worden
281 verboden.
 - 282 4. Schuldhulporganisaties die geld verdienen aan andermans schulden worden verboden.
283 De overheid neemt zelf de schuldhulpverlening weer in handen. De overheid neemt
284 daarnaast schulden vaker over, zodat er maar één schuldeiser is en schulden niet
285 oplopen. Ook saneert de overheid vaker schulden, zodat mensen een nieuwe start
286 kunnen maken.

288 EEN LEEFBARE PLANEET

289 BIJ1 vecht voor een wereld waarin ecosystemen, mens en dier duurzaam met elkaar
291 samenleven. De tijd van aarzelen en schijnoplossingen is voorbij. We hebben radicale
292 systeemverandering nodig: niet langer kapitalisme, niet langer groei. Alle benodigde
293 klimaatmaatregelen worden voortaan getoetst op klimaatrechtvaardigheid.
294

295 Dat betekent dat de kosten van klimaatbeleid worden gedragen door de grootste vervuilers. Niet
296 door burgers en zeker niet door landen die nauwelijks hebben bijgedragen aan de klimaatcrisis,
297 maar wel als eerste te maken krijgen met de gevolgen ervan. Die gevolgen kunnen worden
298 voorkomen, als westerse landen hun verantwoordelijkheid zouden nemen voor de crisis die zij
299 zelf veroorzaakt hebben. Het feit dat dit niet gebeurt, omdat de gevolgen minder voelbaar zijn in
300 de westerse wereld, noemen we klimaatracisme. Voor klimaatrechtvaardigheid strijden, gaat
301 voor ons dan ook altijd gepaard met het bestrijden van klimaatracisme. BIJ1 pleit voor meer
302 aandacht voor klimaatracisme binnen het Koninkrijk, omdat de gevolgen van de klimaatcrisis
303 het sterkst voelbaar zijn in het Caribische deel. Toch neemt de Nederlandse regering te weinig
304 verantwoordelijkheid om deze gevolgen aan te pakken. Dat is een erfenis van ons koloniaal
305 verleden; de klimaatcrisis begon immers bij kolonialisme en slavernij. Ook in Europees
306 Nederland moeten we klimaatongelijkheid aanpakken: de gevolgen van hoge uitstoot en slechte
307 luchtkwaliteit raken vooral mensen in een zwakkere sociaaleconomische positie. Dat is
308 onrechtvaardig.
309

310 Wij zullen onze manier van productie, maar ook van consumptie, volledig moeten herzien om te
311 komen tot een rechtvaardige, circulaire en duurzame samenleving. Het leren, waarderen en
312 volgen van de kennis van inheemse volkeren dient daarbij uitgangspunt te zijn. BIJ1 heeft
313 hiervoor de volgende plannen:

314 KLIMAATRECHTVAARDIGHEID NU

- 315 1. De Nederlandse overheid roept per direct de klimaatcrisis uit. Zij is daarbij eerlijk en
316 transparant over de gevolgen van de klimaatcrisis, en hoe beleid hier (zowel positief als
317 negatief) invloed op heeft.
318
- 319 2. De Nederlandse uitstoot van broeikasgassen is in 2025 minstens 75% lager (in scope 1,
320 2 én 3 emissies) dan in 1990 en staat in 2030 op 0. Deze doelen worden wettelijk
321 vastgelegd en zijn bindend.
322
- 323 3. Subsidies op (de productie van) fossiele brandstoffen en financiële steun aan de fossiele
324 industrie worden zo snel mogelijk beëindigd. Subsidies voor biomassacentrales worden
325 per direct stopgezet. Er komen geen nieuwe vergunningen voor olie- en gasvelden, op
326 land en op zee. De huidige olie- en gasproductie moet worden afgebouwd, waarbij
327 rechtvaardige oplossingen voor de werknemers voorop staan.
328
- 329 4. Ziekmakende installaties, zoals Tata en Chemours, worden uit klimaatrechtvaardige
330 overwegingen niet gesloten, maar genationaliseerd en vergroend. Het sluiten van deze
331 bedrijven zorgt niet alleen voor massaal banenverlies, maar zal er ook toe leiden dat we
332 het probleem verplaatsen naar landen buiten Europa en klimaatracisme verder in de
333 hand werken.
334
335

336 5. Er wordt fors geïnvesteerd in (nieuwe) duurzame energie-alternatieven en het budget
337 voor het **warmtefonds** wordt verhoogd. Hierbij wordt rekening gehouden met
338 inkomenspositie, zodat mensen met lagere inkomens niet de rekening gepresenteerd
339 krijgen voor de energietransitie.

340 **NATUUR EN VERVOER**

- 341
- 342 1. OV-bedrijven worden genationaliseerd. Het openbaar vervoer wordt gratis en
343 toegankelijk, en is uiterlijk in 2030 volledig elektrisch.
- 344
- 345 2. Nederlandse vliegvelden, waaronder Schiphol, mogen niet verder uitbreiden. Er komt
346 BTW en accijns op kerosine, en we zetten ons op Europees niveau in om zo snel
347 mogelijk op duurzame wijze een Europees spoor netwerk te realiseren. Op deze manier
348 kunnen kortere vluchten worden uitgefaseerd en afgeschaft. Voor diasporische
349 gemeenschappen uit de voormalige koloniën mogen eventuele prijsstijgingen, als gevolg
350 van maatregelen om luchtverkeer te reduceren, geen invloed hebben op de
351 mogelijkheid om het land van oorsprong te bezoeken.
- 352
- 353 3. Het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) wordt een
354 bereikbaarheidsfonds met als doel niet alleen het financieren van beter openbaar
355 vervoer, maar ook (lokale) voorzieningen voor fietsen en deelvervoer. Er wordt een
356 bereikbaarheidsnorm vastgesteld waaraan alle financieringsplannen worden getoetst.
357 Deze norm bepaalt de maximale afstand tussen burgers en openbaar vervoer.
- 358
- 359 4. De bio-industrie moet afgebouwd worden en uiteindelijk verdwijnen. Dit moet deels
360 gebeuren door het uitkopen, sluiten en **onteigenen** van grote intensieve veehouders
361 (megastallen). Daarnaast moet de overheid sterk investeren in diervriendelijkere
362 landbouw en nieuwe initiatieven daartoe ondersteunen. Regeneratieve landbouw (zoals
363 voedselbossen), en in het bijzonder agrarische bedrijven die hiernaar overstappen,
364 worden (financieel) ondersteund.
- 365
- 366 5. **Biodiversiteit** wordt prioriteit. Maaibeleid wordt aangepast om natuur de ruimte te geven
367 en er wordt plaats gemaakt voor meer (kleine) **ecosystemen** in parken en
368 natuurgebieden. Er komt een nationaal bomenplan om het aantal bomen in
369 Nederlandse steden fors uit te breiden. Belangrijke ecosystemen, natuurgebieden en
370 wilde dieren moeten rechten krijgen om bescherming, behoud (en eventueel herstel) te
371 waarborgen. De Waddenzee moet als eerste als zelfstandige rechtspersoonlijkheid
372 aangemerkt worden.

373 **INTERNATIONALE KLIMAATRECHTVAARDIGHEID**

- 374
- 375 1. Bedrijven die verantwoordelijk zijn voor het aanrichten van klimaatschade en
376 humanitaire rampen, worden verantwoordelijk gehouden voor misdaden tegen mens en
377 natuur. **Ecocide** wordt strafbaar en er komt een reclameverbod voor de fossiele industrie
378 en vliegmaatschappijen.
- 379
- 380 2. Nederland zet zich in voor een forse herziening van het Europees landbouwbeleid,
381 waarbij alleen nog subsidies worden verstrekt aan **circulaire landbouw**.
- 382

- 383 3. Nederland draagt er internationaal zorg voor dat de duurzame energietransitie geen
384 negatieve gevolgen heeft voor de mensenrechten in landen waar de benodigde
385 grondstoffen worden gewonnen, vooral als dit conflictgebieden zijn.
386
- 387 4. Er komt een algeheel verbod op de import, handel en doorvoer van producten die leiden
388 tot ontbossing. Hierbij wordt kritisch gekeken naar het aanplanten van
389 compensatiebossen als schijnoplossing.
390
- 391 5. Diplomatieke steun aan projecten die te maken hebben met (het produceren van)
392 fossiele brandstoffen wordt beëindigd. Bedrijven die grotendeels investeren in fossiele
393 brandstoffen worden uitgesloten van handelsmissies. De financiering van ontbossing,
394 landroof en productie van fossiele brandstoffen wordt voor zowel private als publieke
395 financiële instellingen onmogelijk.

397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421

VAN WONINGMARKT NAAR VOLKSHUISVESTING

BIJ1 strijdt voor een maatschappij waarin iedereen een veilige, toegankelijke en betaalbare woning heeft. Wonen hoort een recht te zijn, geen verdienmodel. De huidige wooncrisis is een gevolg van neoliberal wanbeleid en vraagt om een radicale aanpak. We zetten ons in voor een wereld waarin de basisbehoefte van een goede woning voor iedereen wordt gegarandeerd.

BIJ1 wil dat iedereen van een woning verzekerd is. Ongeacht huidskleur, religie, levenswijze, gender, seksuele geaardheid, sociaaleconomische positie of verblijfsstatus. We zetten ons in om dak- en thuisloosheid bij de wortels aan te pakken en een betaalbare woning te garanderen voor iedereen. Het huidige woonbeleid is ondemocratisch en niet toereikend: daarom strijden we voor het stimuleren van andere manieren van wonen, zoals wooncoöperaties. Daarnaast mag het opknappen van traditionele volkswijken niet langer leiden tot het verdringen van de bewoners. Gentrificatie raakt gezinnen met een kleinere portemonnee en/of een migratieachtergrond disproportioneel hard. Hun woonrecht en thuis dienen te worden beschermd. We pakken huisjesmelkers aan, en zetten ons in voor vergroening en toegankelijkheid van de woonomgeving. We strijden voor een nieuwe aanpak waarbij de behoeften van bewoners, in het bijzonder mensen met een beperking, voorrang krijgen bij nieuwe bouwplannen. Ook moet er meer actie worden genomen tegen klimaatgerelateerde schade, vooral op de ABCSSS-eilanden, die het hardst getroffen (zullen) worden door bijvoorbeeld overstromingen en orkanen.

Om iedereen van een betaalbare en leefbare woning te kunnen voorzien, heeft BIJ1 de volgende plannen:

422 WONEN IS EEN RECHT

423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439

1. Het recht op wonen wordt wettelijk afdwingbaar. Het kraakverbod wordt opgeheven en het niet benutten van woningen en panden wordt verboden. Er komt actieve handhaving om leegstand te bestrijden, onder andere door middel van onteigening. Daarnaast hanteren we een zelfbewoningsplicht en anti-speculatie.
2. We maken het bestrijden van dak- en thuisloosheid een doelstelling van het nationaal woonbeleid. Dit doen we door middel van de Housing First aanpak. Hiervoor worden er direct genoeg gratis zelfstandige woningen voor alle dak- en thuislozen gerealiseerd, met het doel om in 2030 nul dakloze mensen te hebben (Lissabon Verklaring). Daarbij wordt ook de opvang van dakloze EU-arbeiders en ongedocumenteerde mensen gegarandeerd.
3. Er wordt stevig ingezet op de bouw van meer sociale huurwoningen. Dit doen we onder andere door grondbeleid, waarin het eenvoudiger wordt om grond te onteigenen voor volkshuisvesting, en door actieve verwerving van private grond. We zetten extra in op het bouwen van passende, betaalbare en goede woningen voor jongeren en ouderen.

440

441

4. We zorgen voor voldoende betaalbare woningen voor jongeren, studenten en starters. Daarnaast komt er een nationale jeugdstrategie waar jongeren betrokken worden in de ontwikkeling van nieuwe jongerenwoningen. Ook worden jongeren op hun 16e automatisch ingeschreven voor Woningnet in hun woonplaats.

445

446

5. Wonen in zelfbeheer en wooncoöperaties worden gestimuleerd. We richten democratisch georganiseerde regionale wooncoöperaties op, en stimuleren de garantstelling door derden (bijvoorbeeld gemeenten) waardoor het voor wooncoöperaties makkelijker wordt hun projecten te financieren. Alle bestaande woningcorporaties worden genationaliseerd.

447

448

449

450

451 BETAALBAAR EN ZEKER WONEN

452

453

1. We maken huren betaalbaarder voor mensen, door huurtoeslag onafhankelijk van woonvorm te maken en door huurprijzen onmiddellijk te bevriezen.

454

455

456

2. Huisjesmelkers maken misbruik van de wooncrisis door veel te hoge huurprijzen te vragen, onderhoud te verwaarlozen en soms zelfs huurders te intimideren. Hier gaan we huurders tegen beschermen. Er wordt een verhuurvergunning met strenge kwalificatie-eisen ingevoerd en er wordt geïnvesteerd in de controlediensten van de gemeenten die hierop moeten toezien.

460

461

462

3. Huurcontracten voor onbepaalde tijd worden de standaard en ook private huur krijgt een huurplafond gebaseerd op een eerlijk puntenstelsel, waarin de kwaliteit van de woning wordt meegenomen. Makelaars, bemiddelaars of verhuurders die discrimineren, verliezen het recht om deze functies nog langer te beoefenen en worden vervolgd en onteigend.

466

467

468

4. Huisjesmelkers kunnen niet langer hun zakken vullen over de rug van kwetsbare huurders. Wonen is een recht: geen markt waar beleggers rijk van kunnen worden. We beginnen met het onteigenen van de grootste private beleggers en particuliere huisjesmelkers.

470

471

472

473

5. Er komt beleid om kwetsbare huurders beter te beschermen. De kostendelersnorm wordt afgeschaft. De partnertoets en inkomensafhankelijke bijdragen uit wetten zoals de Participatiewet worden afgeschaft, zodat samenwonen voor mensen met een beperking makkelijker wordt. De mogelijkheden voor een urgentieverklaring worden verbreed zodat slachtoffers van onveilige woonsituaties sneller geholpen kunnen worden. Voor de meest kwetsbare mensen komt er een extra klasse binnen de sociale huursector met huren die niet hoger zijn dan 350 euro per maand.

477

478

479

480

481

6. Er komt een uitgebreid plan om gentrificatie tegen te gaan. Hierbij geldt dat mensen die er al woonden, na de verbouwing van hun huurwoning, terug mogen verhuizen voor

482

483 dezelfde huurprijzen. Ook wordt gekeken naar het behoud van kleinschalige commercie
484 en lokale cultuur.
485
486 7. Ook op Bonaire, Statia en Saba wordt gentrificatie aangepakt. Het opstuwen van de
487 huurprijzen door de komst van ambtenaren, stagiairs en anderen uit Nederland, ten
488 koste van de inwoners van de eilanden, wordt tegengegaan.

489 EEN TOEGANKELIJKE, INCLUSIEVE EN GROENE WOONOMGEVING

- 490
491 1. Zo veel mogelijk nieuwbouw- en bestaande woningen worden geschikt gemaakt voor
492 mensen met een beperking. Het VN-verdrag Handicap is hierin het uitgangspunt. Ook
493 worden nieuwe wijken op toegankelijkheid getoetst, waaronder toegankelijkheid voor
494 vrouwen, jongeren, en mensen van kleur.
495
496 2. Er wordt ingezet op de vergroening van de woonomgeving. Verhuurders worden
497 verplicht om woningen op te knappen naar energielabel B of hoger, en van het aardgas
498 te halen zonder kosten voor de verhuurder. Er wordt geld beschikbaar gesteld voor de
499 verduurzaming van (sociale) woningen.
500
501 3. Er komt een adequate schadecompensatieregeling voor woningen met
502 aardbevingsschade. Ook wordt er onderzoek gedaan naar de gevolgen en gevaren van
503 extremer weer zoals droogte, verlaagde grondwaterstanden en bodeminklinking voor
504 bestaande bebouwing, natuur en dier. Er komt een nationaal plan om bij een
505 veranderend klimaat veilige en toegankelijke huisvesting te verzekeren voor iedereen,
506 met speciale aandacht voor Bonaire, Statia en Saba.
507
508 4. De woonomgeving wordt gedemocratiseerd. Bewoners krijgen meer inspraak over
509 buurtrenovaties. Bewonersinitiatieven of vernieuwende woonvormen worden meer
510 meegenomen in verbeteringsplannen van gebouwen. Huurders (zowel individueel als
511 collectief), krijgen meer invloed op woningverbeteringen via initiatiefrecht.

513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532

533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554

DE MENS CENTRAAL

BIJ1 vecht voor een zorgsysteem dat van, voor en door iedereen is. Op dit moment is de zorg een verdienmodel voor zorginstellingen. Dit gaat ten koste van de betaalbare, toegankelijke en gelijkwaardige zorg waar wij allemaal recht op hebben. Niet het geld, maar de mens hoort centraal te staan. De zorg moet bestuurd worden door de mensen die daadwerkelijk met zorg in aanraking komen: de zorgverlener en degene die zorg ontvangt. Zo werken we naar een zorgsysteem dat voor iedereen werkt.

We hebben de zorg lange tijd overgelaten aan de verwoestende vrije markt. Het heeft ervoor gezorgd dat zorginstellingen gericht zijn op het eindeloos vergroten van hun winsten, wat de zorg alleen maar duurder heeft gemaakt. Daarnaast zorgt de complexe bureaucratie ervoor dat mensen steeds moeilijker bij de juiste zorg komen. Zorgmedewerkers worden te weinig betaald, personeel valt voortdurend uit vanwege de hoge werkdruk en er is sprake van enorme wachtlijsten. Kortom: het zorgsysteem moet op de schop. Daarom brengen we de zorg weer in publieke handen en zetten we ons in voor een betaalbaar, toegankelijk en rechtvaardig zorgsysteem.

De zorg moet niet langer draaien om geld, maar om mensen. Daarvoor heeft BIJ1 de volgende kernpunten voor ogen:

ZORG IN PUBLIEKE HANDEN

1. We zetten een Nationaal Zorgfonds op dat de zorgverzekeraars gaat vervangen. Het Nationaal Zorgfonds gaat alle zorg en tandheelkunde dekken. Om dit te kunnen betalen, heffen we progressieve belastingen. De premies en eigen bijdragen worden afgeschaft.
2. Zorg mag geen winstmodel zijn. We zetten een stop op private zorginstellingen en nemen alle zorginstellingen weer in publieke handen. Zo maken we een einde aan zogeheten zorgcowboys, houden we noodlijdende zorgorganisaties overeind, en werken we organisatiebelangen en concurrentie de deur uit.
3. In plaats van geld te verkwisten aan managers, commercie en aanbestedingstrajecten, investeren we meer in personeel en kwalitatieve zorg. Zo blijft ook de continuïteit van zorg gewaarborgd. Door het in publieke handen nemen van de zorg, wordt het aanbod daarbij beter afgestemd op de zorgvraag, worden prijzen laag gehouden en werken we lange wachtlijsten weg. Kleine initiatieven krijgen meer ruimte.
4. De zorgprofessional komt weer aan het roer en niet langer mogen regeltjes, financiële verantwoording en overheidsinstanties de dienst uitmaken. We slopen de bureaucratie uit de zorg en zorgen ervoor dat zorgprofessionals indicaties stellen, in plaats van de overheid en de gemeente.

- 555 5. We verlagen de werk- en regeldruk in de zorg door de administratieve lasten te
556 verminderen en tijdschrijven af te schaffen. Ook gaan we alle zorgmedewerkers, van de
557 verplegers in de medische zorg tot de jeugdzorgmedewerkers, eerlijker betalen. Mensen
558 die intensief (mantel)zorg bieden, worden financieel gecompenseerd met een inkomen
559 en opbouw van WW- en pensioenrechten.
560
- 561 6. We stoppen de stapeling van zorgkosten en boetes op ziek zijn, voor mensen met een
562 levenslange en levensbrede beperking. We zorgen dat deze mensen ook niet bij
563 herhaling hoeven te bewijzen dat ze passende zorg en ondersteuning nodig hebben. Zij
564 moeten vanuit eigen regie toegang hebben tot een passend en samenhangend pakket
565 aan zorg en ondersteuning.

566 LAAT DE ZORG WEER WERKEN

- 567
- 568 1. Huisartsenpraktijken worden zorgcentra in de wijk, waar zorg samenkomt en je terecht
569 kunt met iedere zorg- of ondersteuningsvraag. We investeren fors in gespecialiseerde
570 praktijkondersteuning.
571
- 572 2. Continuïteit van zorg moet gewaarborgd worden. 'Eén plan, één regisseur' wordt de
573 basis van hulp voor mensen met een zorg- of ondersteuningsvraag, onder welke zorgwet
574 die vraag ook valt.
575
- 576 3. De 'harde knip' wanneer je 18 wordt, moet uit de Jeugdzorg. De **Big 5** gaat daarbij
577 werken als basisaanpak voor **bestaanszekerheid** in het leven van jongeren. Jongeren die
578 uit het zicht raken van de instanties, ook wel 'spookjongeren', moeten nog steeds
579 aanspraak kunnen maken op alle voorzieningen. We gaan deze jongeren actiever
580 opsporen om ze te kunnen helpen.
581
- 582 4. Er komt meer **zelfbeschikking** voor mensen die zorg krijgen. Iedereen krijgt de vrijheid te
583 kiezen bij welke hulpverlener zij geholpen willen worden. Gedwongen zorg wordt in lijn
584 met het **VN-verdrag Handicap** uitgevoerd en er wordt meer zelfbeschikking geregeld
585 voor personen die **onbegrepen gedrag** vertonen. Vrijheidsbeperkende maatregelen in
586 instellingen worden verboden.
587
- 588 5. We hebben een radicale omslag nodig in de GGZ. We zetten ons in voor een GGZ zonder
589 doorgeslagen diagnostisering, lange wachtlijsten, personeelstekorten, separeercellen en
590 burn-outs onder medewerkers. Naar een GGZ waar de menselijke maat centraal staat.
591
- 592 6. Onze ouderen verdienen respect. De kwaliteitscriteria voor verzorgingstehuizen moeten
593 omhoog. Verzorgingstehuizen mogen geen dumpplek zijn. Daarom ondersteunen we het
594 initiatief van zorgbuurthuizen, die sociale functies en zorg samenbrengen.
595
- 596 7. Het moet voor mensen eenvoudig en toegankelijk zijn om hun klachten of bezwaren in
597 te dienen en hun recht te halen wanneer dat nodig is. Iedereen krijgt toegang tot
598 onafhankelijke cliëntondersteuning.

599
600
601
602
603
604

8. Om het werk van de ervaringsdeskundigen te erkennen en gelijkwaardig te behandelen met andere beroepsgroepen, wordt de functie ervaringswerker in de zorg-CAO's opgenomen. Voor de betaling van ervaringsdeskundige vrijwilligers worden landelijke richtlijnen opgesteld. De inzet van ervaringskennis wordt daarbij een vast onderdeel van het curriculum in alle opleidingen voor hulpverleners.

605 TOEGANKELIJK EN VOOR IEDEREEN

606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641

1. Er moet meer toezicht komen op naleving van het VN-verdrag Handicap in het sociaal domein door het opstellen van een landelijk normenkader.
2. In opleidingen van GGZ-hulpverleners krijgt neurodiversiteit voldoende plek. Zo krijgen toekomstige hulpverleners meer kennis over de variatie in het menselijk brein. ABA-genezingstherapie voor autisme wordt verboden.
3. Chronische stress en trauma veroorzaakt door racisme krijgen meer erkenning als oorzaken van gezondheidsproblemen, zoals depressie en hart- en vaatziektes.
4. Niet alleen de witte cis man moet centraal staan bij medisch onderzoek. Er wordt meer geïnvesteerd in onderzoek naar ziektebeelden, geneesmiddelen en behandelmethoden bij niet-witte mensen, vrouwen en niet-witte vrouwen.
5. In de opleiding van artsen, hulpverleners, thuis- en ouderenzorg en medisch personeel komt meer aandacht voor de bestrijding van racistische stereotypen. Cultuursensitieve zorg krijgt hierin een belangrijke plek.
6. De inzet van tolken en gebarentolken moet niet uit het budget van de zorgvrager worden betaald, maar standaard vergoed worden vanuit de overheid.
7. Suïcidaliteit en dak- en thuisloosheid onder LHBTQIA+-jongeren is hoog. Er komt daarom meer aandacht voor passende zorg, goede begeleiding en suïcidepreventie bij LHBTQIA+-mensen. Ook worden er safehouses voor hen ingericht, verspreid over het land. We bevorderen (ervarings)deskundigheid over de LHBTQIA+-gemeenschap in de GGZ en de Jeugdzorg.
8. De zorg voor trans personen moet worden gezien als een reguliere vorm van medische zorg en moet worden meegenomen in het basiscurriculum van medische gezondheidsopleidingen. We vergroten het aanbod van transzorg en er worden meer transklinieken geopend. Expertise wordt gedeeld tussen de vijf grootste ziekenhuizen, zodat wachtlijsten kunnen worden weggewerkt. (Hormoon)behandelingen en operaties worden vergoed, zonder toestemming van 'experts' en verzekeringen. Huisartsen worden opgeleid voor hormoonbehandelingen. Daarnaast hoeven trans personen geen diagnose meer te ontvangen om zorg te krijgen.

642 **7. ARUBA, BONAIRE, CURAÇAO, SABA, STATIA**
643 **EN SINT MAARTEN**

644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668

669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685

RADICALE GELIJKWAARDIGHEID EN HERSTEL IN HET KONINKRIJK

BIJ1 gelooft in een samenleving waar iedereen, of ze nu in het Europese of het Caribische gedeelte van het Koninkrijk wonen, een menswaardig bestaan leidt. Een bestaan vrij van armoede, racisme en andere vormen van onderdrukking. Een nieuwe realiteit waarin de doorwerkingen van kolonialisme en slavernij afgebroken zijn. Een nieuwe vorm van samenwerken met Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba, Statia en Sint Maarten, waarin de belangen van de eilanden centraal staan. Een nieuwe relatie gebaseerd op antikolonialisme en radicale gelijkwaardigheid.

Het Nederlandse Koninkrijk is nog steeds een koloniale macht, zelfs als dit niet meer officieel zo genoemd wordt. In het Caribische deel van het Koninkrijk zijn de eilanden Bonaire, Statia en Saba sinds 2010 bijzondere gemeenten van Nederland, terwijl Aruba, Curaçao en Sint Maarten officieel autonome landen zijn binnen het Koninkrijk. Het Koninkrijk is officieel gelijkwaardig en de eilanden zelfstandig, maar de vuistregel is: “wie betaalt, bepaalt”. Oftewel: je doet wat Nederland wil en anders krijg je niks. Toen Aruba, Curaçao en Sint Maarten financiële hulp nodig hadden tijdens de coronapandemie, wilde de Nederlandse overheid alleen leningen geven, en alleen als alle eisen van Nederland gevolgd werden. Nederland deed hetzelfde toen Sint Maarten verwoest werd door Orkaan Irma. Dit moet radicaal anders.

BIJ1 strijd voor het herstellen en repareren van koloniale schade, en wil de eilanden de macht geven om dingen zelf te kunnen bepalen. Nederland heeft daarbij de plicht om, waar gewenst, de eilanden te ondersteunen zonder voorwaarden. Daarvoor heeft BIJ1 de volgende kernpunten voor ogen:

HERSTELLEN VAN KOLONIALE SCHADE

1. Alle schulden van de eilanden worden kwijtgescholden. Hier mogen geen eisen aan verbonden worden.
2. Nederland herstelt de schade van het slavernijverleden en de doorwerking daarvan in het heden. De excuses voor de slavernij en het kolonialisme, de invulling van het herstelproces en de uitkomsten worden juridisch bindend en vastgelegd in een consensusrijkswet Herstelmaatregelen. Deze reparaties zullen zowel materieel als immaterieel zijn, maar de precieze invulling wordt besloten door de samenlevingen van de eilanden. Nederland ondersteunt dit proces volledig financieel en naar behoefte logistiek.
3. Er komt aandacht voor ecologische schade tijdens herstelgesprekken. Voor alle zes de eilanden wordt onderzocht hoe Nederland de mogelijke effecten van klimaatverandering en klimaatschade, en de benodigde maatregelen kan financieren en faciliteren.

686
687
688
689
690
691
692
693
694
695

696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721

722
723
724
725
726
727

4. Er komt speciale aandacht voor mentale en geestelijke **dekolonisatie**. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties moet actief dekoloniaal en antiracistisch beleid voeren. Ook moet Nederland geld vrijmaken voor projecten om geïnternaliseerd racisme op de eilanden te adresseren. De exacte invulling wordt lokaal besloten.
5. Nederland doet op korte termijn grote investeringen in de onderwijssystemen op de eilanden. Bij het ontwikkelen van het onderwijs krijgen de eilanden alle ruimte om ook Caribische, Zuid-Amerikaanse en **Pan-Afrikaanse** perspectieven op het onderwijs mee te nemen.

RADICALE GELIJKWAARDIGHEID CENTRAAL STELLEN

1. Het **Statuut** wordt in overleg met de eilanden hervormd. Het uitgangspunt wordt een nieuw Statuut waar daadwerkelijke gelijkwaardigheid centraal staat. Nederland maakt dit financieel mogelijk.
2. Er komt onmiddellijk een bestaansminimum voor de Bonaire, Statia en Saba gebaseerd op de werkelijke levenskosten. Het minimumloon mag niet lager liggen dan het bestaansminimum. Kinderopvang wordt gratis en andere regelingen van het Nederlandse socialezekerheidsstelsel worden ingevoerd. Deze uitkeringen zijn hetzelfde of hoger dan in Europees Nederland. Er is speciaal aandacht voor het feit dat de levenskosten in het Caribische deel van het Koninkrijk hoger zijn dan in Nederland.
3. Er komt extra aandacht voor bestaansminima en armoedebestrijding op Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Nederland neemt financiële verantwoordelijkheid, maar de overheden van de eilanden beslissen over de uitvoering.
4. Bewindslieden en ambtenaren die met Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba, Statia of Sint Maarten te maken hebben, krijgen training gebaseerd op antiracisme en dekolonisatie.
5. Nederland biedt jongeren van de Caribische eilanden betere ondersteuning bij een studie in Nederland, zodat ze zich hier thuis voelen en hun studie succesvol kunnen afronden zonder studieschuld. Ook het aanvragen van studiefinanciering, het vinden van huisvesting en het wegwijs worden in de Nederlandse bureaucratie wordt toegankelijk gemaakt. Academische kennisuitwisseling binnen het Koninkrijk wordt blijvend gestimuleerd.

EILANDEN DE MACHT GEVEN

1. De **Rijksministerraad** wordt afgeschaft en vervangen door een nieuwe vorm van Koninkrijk-breed overleg, waar de relevante ministers van alle landen samenkomen en een gelijke stem hebben in alle genomen beslissingen.

- 728 2. De Nederlandse overheid mag nooit meer zomaar ingrijpen op Bonaire, Statia en Saba
729 en democratisch gekozen besturen afzetten. De rol van het Ministerie van Binnenlandse
730 Zaken en Koninkrijksrelaties wordt kleiner gemaakt, door de eilandsraden meer macht
731 te geven in het vormen van lokaal beleid.
732
- 733 3. De autonomie van de overheden van Aruba, Curaçao en Sint Maarten wordt behouden
734 en versterkt. Nederland dicteert niet meer hoe de eilanden bestuurd moeten worden.
735 Westerse bestuurlijke eisen worden losgelaten.
736
- 737 4. Nederland maakt het een prioriteit om samen met Aruba, Curaçao en Sint Maarten op
738 korte termijn een geschillenregeling binnen het Koninkrijk vast te leggen.
739
- 740 5. Alle parlementen in het Koninkrijk krijgen evenveel macht om wetsvoorstellen voor
741 rijkswetten in te dienen. Deze worden voortaan in alle parlementen van de betrokken
742 landen goedgekeurd. Nederland start gesprekken om samen met de eilanden tot een
743 structurele oplossing voor het democratisch deficit te komen.

744 **8. ASIEL EN MIGRATIE**

745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762

763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787

BESCHERM MENSEN, GEEN GRENZEN

BIJ1 staat voor een wereld waarin het recht om vrij te kunnen reizen beschermd en gestimuleerd wordt. Grenzen, vaak met willekeur getekend, zijn een koloniaal litteken dat in het heden nog steeds pijn doet. Daarnaast werken ze hedendaags economisch kolonialisme in de hand. Een radicale omslag in ons asiel- en migratiebeleid is nodig. We moeten afrekenen met het gewelddadige grensbeleid en zorgen voor rechtvaardige opvang, veilige migratie en een wereld zonder grenzen.

Door mensen als gelijkwaardig te zien in plaats van als last, brengen we de medemenselijkheid terug in het asiel- en migratiebeleid. Het is hoog tijd om de rechtspositie van vluchtelingen en arbeidsmigranten te verbeteren. De terechte warmte waarmee een grote groep vluchtelingen met Oekraïens paspoort werd onthaald, willen wij voor alle vluchtelingen mogelijk maken, ongeacht hun land van herkomst. Zo verdient iedereen het om te kunnen werken, studeren en een woning te hebben. Goede, menswaardige opvanglocaties zijn daarbij een eerste vereiste.

Wij werken toe naar een wereld waarin mensen worden beschermd, in plaats van grenzen. Dit doen we op de volgende manieren:

VEILIGE MIGRATIE EN MENSWAARDIGE OPVANG

1. Ieder mens moet vrij zijn om te verhuizen, te werken, te zijn waar die wil, en om overal ter wereld als volwaardig mens erkend te worden. Discriminatie op basis van nationaliteit of status wordt verboden.
2. Nederland pleit binnen de Europese Unie actief voor meer toegankelijke en veilige vluchtroutes, en een betere toegang tot asielprocedures. Internationale migratiedeals, zoals de Tunesië-deal, worden teruggedraaid. We pleiten in EU-verband voor onmiddellijke opzegging van dit soort deals, en sluiten ook geen nieuwe migratiedeals.
3. Nederland hervestigt jaarlijks een groeiend aantal kwetsbare vluchtelingen uit vluchtelingenkampen.
4. Asielzoekers mogen tijdens hun procedure werk zoeken en een studie beginnen. Ook ongedocumenteerde mensen mogen werken en studeren.
5. Er komt structurele doorstroom van AZC's naar vaste woningen: wonen is een recht van iedereen. Crisiscentra worden gesloten.
6. De Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel (vroeger Vreemdelingenpolitie genoemd) doet niet langer onderzoek naar de identiteit en de verblijfsrechtelijke status van asielzoekers, maar wordt omgevormd tot een taskforce die zich enkel nog bezighoudt met onderzoek naar mensenhandel, mensensmokkel en (online) identiteitsfraude. Mensenhandel wordt beter aangepakt en er komt een

788 integrale strategie voor het bestrijden van (mensen)handel in minderjarige asielzoekers.
789 Slachtoffers van mensenhandel en uitbuiting krijgen een permanente
790 verblijfsvergunning op basis van humanitaire gronden.

791

792 7. Er komen structureel meer investeringen voor de materiële, persoonlijke en medische
793 ondersteuning van vluchtelingen in gedegen AZC's met goede voorzieningen. Deze
794 ondersteuning en voorzieningen moeten voldoen aan de minimumstandaarden die ook
795 voor Nederlandse staatsburgers gelden.

796

797 8. In AZC's komt meer aandacht voor LHBTQI+ personen en in het bijzonder trans
798 personen. Zij moeten toegang hebben tot zorg in een veilige omgeving.

799 EEN SOLIDAIRE ASIELPROCEDURE

800

801 1. De IND neemt een besluit tot toekenning van een verblijfsvergunning binnen een termijn
802 van 8 weken, met een uiterlijke uitloop tot 6 maanden als nader onderzoek nodig is. Er
803 wordt meer geïnvesteerd in hoor- en beslismedewerkers van de IND om cultuursensitief
804 te communiceren met asielzoekers, en hen te benaderen en beoordelen vanuit de
805 context en waardigheid van de asielzoeker.

806

807 2. Gender wordt als aparte vervolgingsgrond opgenomen in het Nederlandse asielbeleid.
808 Er worden verplichte trainingen ingesteld over trauma bij slachtoffers van seksueel
809 geweld, voor de organisaties in de asielketen.

810

811 3. De criteria voor familiehereniging worden versoepeld. De criteria voor familieleden van
812 EU-burgers worden ook toegepast op Nederlanders en migranten van buiten de EU.
813 Extra ruime mogelijkheden voor vluchtelingen blijven bestaan. Ook niet-traditionale
814 vormen van familie, zoals LHBTQIA+ families en banden buiten het 'kerngezin', komen
815 in aanmerking voor hereniging.

816

817 4. De inburgeringstoets wordt door de overheid afgenomen en verandert naar een
818 naturalisatiecursus die mensen in twee jaar tijd mogen afronden.

819

820 5. De sociale advocatuur blijft bestaan en blijft onvoorwaardelijk beschikbaar gedurende
821 de gehele asielprocedure. Bij elk gesprek met de vreemdelingenpolitie en/of IND moet
822 een onafhankelijke vertrouwenspersoon en/of vertaler aanwezig zijn die een asielzoeker
823 bijstaat.

824

825 6. Minderjarige asielzoekers die langer dan 3 jaar in Nederland wonen, krijgen
826 verblijfsrecht. Ze behouden hun verblijfsrecht als ze meerderjarig worden.

827 UITGEPROCEDEERDE ASIELZOEKERS EN ONGEDOCUMENTEERDE 828 MENSEN

829

- 830 1. Er komt een generaal pardon voor alle uitgeprocedeerde asielzoekers en
831 ongedocumenteerde mensen die zich in Nederland bevinden. Hierbij wordt speciaal
832 aandacht besteed aan ongedocumenteerde mensen uit de voormalige koloniën, zoals
833 Suriname.
834
- 835 2. Nederland verleent verblijfsrecht aan staatlozen in Nederland door hen een Nederlands
836 of staatloosheidspaspoort te geven.
837
- 838 3. Niemand komt in vreemdelingenbewaring. Alle detentiecentra voor uitgeprocedeerde
839 asielzoekers en ongedocumenteerde mensen worden gesloten, net zoals detentie-
840 achtige faciliteiten, zoals de handhaving en toezichtslocatie (htl),
841 vrijheidsbeperkendelocaties (vbl) en de procesbeschikbaarheidslocaties (pbl).
842 Nederland stopt met deportaties.
843
- 844 4. Afgewezen asielzoekers die onuitzetbaar zijn omdat hun land van herkomst hen niet
845 erkent, dienen alsnog de vluchtelingenstatus toegekend te krijgen.
846
- 847 5. Beroep tegen besluit tot uitzetting mag afgewacht worden in Nederland. Mensen in
848 afwachting worden gesteund en zo nodig opgevangen.
849
- 850 6. Voedselbanken worden toegankelijk voor ongedocumenteerde mensen, ongeacht
851 nationaliteit en verblijfsstatus. Datzelfde geldt voor medische zorg.

852 **LANGETERMIJNVISIE: EEN NIEUW MIGRATIEBELEID**

- 853
- 854 1. Migranten en asielzoekers krijgen toegang tot dezelfde rechten als Nederlanders,
855 ongeacht hun documenten of gebrek daaraan. Nederland opent de grenzen voor alle
856 landen en maakt zich binnen de Europese Unie hard voor een hervorming die in de
857 gehele EU geldt.
858
- 859 2. Nederland schaft de verblijfsvergunningen af en verstrekt verblijfsrecht aan alle
860 migranten, ongeacht hun achtergrond.
861
- 862 3. Het mandaat van de IND wordt omgezet in een loketfunctie om mensen op weg te
863 helpen in Nederland.
864
- 865 4. Arbeidsmigranten krijgen een eigen vakbond die kan opkomen voor het waarborgen van
866 hun rechten, en hun bescherming tegen uitbuiting en erbarmelijke leefomstandigheden.
867
- 868 5. Nederland zet zich op Europees niveau in voor het afschaffen van **FRONTEX** en de
869 **Dublinverordening**. In plaats van FRONTEX komt er een EU migratie facilitator. Dat
870 agentschap gaat boten in nood redden en medische zorg, voedsel, water, kleren en
871 andere basisbehoeften bieden aan mensen aan de Europese grenzen. Nederland zet
872 hier extra geld en middelen voor in.
873

- 874 6. Nederland draagt niet langer bij aan Europees grensgeweld. Het betaalt niet mee aan
875 grenspolitie, wapens of hekken, detentie of quasi-detentie faciliteiten: binnen de EU en
876 wereldwijd.
877
- 878 7. Nederland zet zich binnen de EU actief in voor een solidair asielsysteem, waarbinnen
879 een eerlijke (her)verdeling van asielzoekers plaatsvindt middels een verdeelsleutel, en
880 waarbij mediterrane landen ontlast worden. Hierbij wordt rekening gehouden met de
881 behoeften van de asielzoeker, zoals culturele achtergrond en familiebanden.
882
- 883 8. De 30%-regeling wordt afgeschaft: buitenlandse werknemers met hoogbetaalde banen
884 gaan net zoveel belasting betalen als ieder ander.

885 **9. ZELFBESCHIKKING**

886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902

903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919

920
921
922
923
924
925

JOUW LICHAAM, JOUW KEUZES

Het recht op zelfbeschikking is een groot goed, van je geboorte tot aan je dood. Je hebt het recht goed geïnformeerd te worden over zaken die betrekking hebben op jouw leven en lichaam, en op basis daarvan je eigen keuzes te maken. Dit betekent ook dat je het recht hebt om je te kleden zoals jij wilt, lief te hebben wie jij wilt, jezelf uit te drukken zoals jij wilt en te geloven waarin jij wilt. Het betekent dat je zelf mag bepalen wat je met je lichaam doet, en welke medische of psychische behandelingen je wel of niet wilt ondergaan. Natuurlijk is het recht op zelfbeschikking wel aan grenzen gebonden, namelijk waar jouw recht datzelfde recht van anderen schendt.

Het recht op zelfbeschikking staat voor verschillende groepen mensen onder druk. BIJ1 gelooft dat zelf mogen bepalen wat er met je lichaam gebeurt, een belangrijk recht is dat altijd beschermd moet worden.

Om het recht op zelfbeschikking te beschermen, stelt BIJ1 de volgende beleidsveranderingen voor:

TOEGANKELIJKE ANTICONCEPTIE EN ABORTUS

1. Er komt een volledige vergoeding van anticonceptie.
2. Het taboe rondom abortus wordt actief bestreden: abortus wordt uit het Wetboek van Strafrecht gehaald.
3. De overheid stopt met het subsidiëren van organisaties die geen onafhankelijke hulp bieden aan ongewenst zwangere personen.
4. Ervaringsdeskundigen worden actief betrokken bij het ontwikkelen van beleid rond abortuszorg.
5. Abortuszorg gaat onder de reguliere zorg vallen; er komen abortusafdelingen in verloskundigenpraktijken en andere medische centra. Zowel verloskundigen als de huisarts moeten de abortuspil kunnen voorschrijven en werken hierin actief samen met abortusartsen.

ZWANGERSCHAP, OUDERSCHAP EN ADOPTIE

1. Vruchtbaarheidsbehandelingen zoals IVF en KID moeten vergoed worden. Het aantal vergoede behandelingen moet uitgebreid worden op basis van kansen, niet kosten. Dit geldt ook voor LHBTQI+ stellen.

- 926 2. Mensen die zwanger zijn en gaan bevallen hebben altijd het recht om zelf beslissingen
927 te nemen over wat er met hun lichaam gebeurt.
928
- 929 3. Er komt een wet op draagouderschap op basis van het Wetsvoorstel kind,
930 draagmoederschap en afstamming, met solide bescherming voor kinderen,
931 draagouders en wensouders.
932
- 933 4. Er komt een wet voor meerouderschap. Het huidige huwelijksrecht en
934 samenlevingsrecht worden op zo'n manier aangepast, dat er gelijke sociale en financiële
935 rechten worden geboden aan alle gezinnen, samenwonenden en samenlevenden.
936
- 937 5. Er wordt een einde gemaakt aan interlandelijke adoptie.
938
- 939 6. Adoptie binnen Nederland kan alleen wanneer de gegevens van biologische ouders
940 beschikbaar blijven voor het geadopteerde kind. Ook moet het 100 procent zeker zijn
941 dat het gaat om een vrijwillige adoptie waarbij pleegzorg niet een betere optie is.
942
- 943 7. Mensen die in het verleden als kind zijn geadopteerd, hebben het recht om de feiten van
944 hun afstamming te weten en worden hierin waar mogelijk gesteund door de overheid.

945 **GESLACHTSONTWIKKELING EN GENDER (NIET-STANDAARD)**

- 946
- 947 1. Er komt wetgeving dat een einde maakt aan medisch ingrijpen bij (niet-
948 levensbedreigende) geslachtelijke ontwikkeling van intersekse kinderen, die niet
949 standaard is.
950
- 951 2. Een genderwijziging mag zonder beoordeling en zo vaak als nodig.
952
- 953 3. Uiteindelijk wordt de genderregistratie afgeschaft in de Basisregistratie Personen. Tot
954 die tijd wordt het invullen van 'X' een mogelijkheid, net zoals bij het veranderen van een
955 M naar een V of andersom op identiteitsdocumenten en reispapieren. Ook worden naast
956 mannen en vrouwen, ook **non-binaire** personen opgenomen in bestaande wetgeving en
957 beleid.
958
- 959 4. Non-binaire personen mogen hun voornaam kosteloos wijzigen in de gemeentelijke
960 basisadministratie.

961 **ONDRAAGLIJK LIJDEN EN EUTHANASIE**

- 962
- 963 1. Euthanasie wordt uit het Wetboek van Strafrecht gehaald. Mensen die hun leven als
964 voltooid ervaren, moeten de vrijheid hebben een weloverwogen en vrijwillige keuze te
965 maken om hun leven op een waardige manier te beëindigen.
966

- 967 2. Artsen die een verzoek tot euthanasie weigeren te beoordelen, moeten patiënten
968 doorsturen naar een arts die wel bereid is dat te doen.
969
970 3. Euthanasie wordt ook beschikbaar gesteld voor kinderen onder de twaalf jaar.
971
972 4. Het wordt gemakkelijker om in testamenten vast te leggen onder welke voorwaarden
973 iemand niet meer wil leven.
974
975 5. Er wordt onderzocht of er specifieke gevallen zijn waarin hulp bij zelfdoding niet
976 strafbaar is, zoals het helpen van een dierbare met een duurzame wens tot zelfdoding.

977 **RELIGIE EN ZELFBESCHIKKING**

- 978
979 1. Alle vormen van religieus onderwijs, scholen en gebedshuizen worden volgens gelijke
980 criteria beschermd.
981
982 2. De overheid waarborgt het recht op zelfbeschikking van moslimvrouwen. Het
983 gedeeltelijk verbod op gezichtsbedekkende kleding (in de volksmond “niqab-verbod”)
984 moet per direct worden opgeheven. Ook het verbod op het dragen van een hoofddoek
985 voor rechters, griffiers en bij de politie wordt opgeheven.
986
987 3. Er komt meer keuzevrijheid in het opnemen van vrije dagen op basis van religieuze
988 overtuiging.
989
990 4. Er komen meer begraafplaatsen voor eeuwige grafrust.

991 **10. TOEGANKELIJKHEID EN INCLUSIE**

992
993
994
995
996
997
998
999
1000
1001
1002
1003
1004
1005
1006
1007
1008
1009
1010

1011
1012
1013
1014
1015
1016
1017
1018
1019
1020
1021
1022
1023
1024
1025
1026
1027
1028

1029
1030
1031
1032
1033
1034
1035
1036
1037

NIETS OVER ONS, ZONDER ONS

In Nederland leven ongeveer 3 miljoen mensen met een beperking. Deze mensen kunnen niet vanzelfsprekend meedoen in de maatschappij, zonder extra zaken te regelen en extra kosten te maken. BIJ1 staat voor een inclusieve samenleving in de breedste zin van het woord. Een beperking is een onderdeel van de diversiteit van de mensheid, geen medisch probleem dat opgelost moet worden. Vanuit onze intersectionele benadering, zetten wij ons bovendien specifiek in voor mensen met een beperking die ook onderdeel uitmaken van andere gemarginaliseerde groepen.

Mensen met een beperking zijn voornamelijk afhankelijk van de goede wil van anderen. Wij willen hier een einde aan. BIJ1 pleit ervoor dat mensen met een beperking zelf de regie krijgen en het recht op toegankelijkheid terugzien in wetgeving. Ons land heeft het VN-verdrag voor mensen met een beperking ondertekend. Maar het volgen van dit verdrag gebeurt nu te vrijblijvend. BIJ1 wil zien dat dit wordt omgezet in daadkracht en wetgeving. Zo nodig met sancties.

Voor een samenleving die toegankelijk is voor iedereen, heeft BIJ1 de volgende kernpunten voor ogen:

GELIJKE BEHANDELING EN RECHTSPOSITIE

1. Er komt een nationale strategie om de achterstelling en uitsluiting van mensen met een beperking tegen te gaan, met structurele oplossingen voor knellende wetgeving.
2. Er wordt onderzoek gedaan naar hoe gender, etniciteit en seksualiteit invloed hebben op het leven en welzijn van mensen met een beperking.
3. Gemeentebeleid dat mensen met een beperking raakt wordt landelijk vastgelegd. Zo kunnen mensen in elke gemeente aanspraak maken op dezelfde passende voorzieningen, onder dezelfde voorwaarden.
4. Gemeenten worden verplicht om mensen met een beperking en hun vertegenwoordigers te betrekken bij het maken, uitvoeren en evalueren van beleid. Daarnaast moet zij een lokale inclusieagenda opstellen, waarin zij aangeven hoe zij de positie van mensen met een beperking gaan verbeteren.
5. In elke gemeente wordt een lokale gehandicaptenraad ingesteld.

TOEGANKELIJKHEID IN DE OPENBARE RUIMTE

1. Alle overheidsgebouwen worden en blijven volledig toegankelijk. Er komen doelgerichte budgetten voor gemeenten om toegankelijkheid in de openbare ruimte te bevorderen.
2. Alle openbare toiletten worden toegankelijk en gratis.
3. Geleidestroken voor mensen die er afhankelijk van zijn, worden beschermd en blijven onbelemmerd.

1038
1039
1040
1041
1042
1043
1044
1045
1046
1047
1048
1049

4. De landelijke overheid, gemeenten en vervoerders nemen gezamenlijk maatregelen om toegankelijkheid van openbaar vervoer en doelgroepenvervoer te verbeteren conform het vernieuwde Besluit Toegankelijkheid Openbaar Vervoer. Er wordt scherp toegezien op naleving hiervan. Mensen die niet met het openbaar vervoer kunnen reizen, krijgen passende ondersteuning om op een andere manier te kunnen reizen.
5. Alle verkeerslichten worden gebruiksvriendelijk gemaakt voor mensen met een visuele beperking.
6. Informatie van de overheid wordt standaard toegankelijk gemaakt, in begrijpelijke taal en beschikbaar in braille.

11. VEILIGHEID EN JUSTITIE

BESTAANSZEKERHEID BOVEN REPRESSIE

1051
1052
1053
1054
1055
1056
1057
1058
1059

BIJ1 staat voor een samenleving die voor iedereen vrij, veilig en rechtvaardig is. Een samenleving waarin mensen, zonder de dreiging van staatsgeweld, vreedzaam kunnen samenleven. We streven ernaar dat collectieve voorzieningen zo goed geregeld zijn en preventie zo goed werkt, dat de politie en gevangenissen zoals we die nu kennen niet meer hoeven te bestaan. Een wereld waarin we collectieve zorg dragen voor elkaar. En waarin elk mens de kans krijgt om hun fouten te herstellen en de waardigheid te krijgen waar wij allen recht op hebben.

1060
1061
1062
1063
1064
1065
1066
1067
1068
1069

Veiligheid gaat namelijk over veel meer dan het onderdrukken van criminaliteit en het bestraffen van misdaad. Veiligheid gaat over **bestaanszekerheid**: over een menswaardig bestaan kunnen leven. BIJ1 strijdt voor een rechtssysteem waarin mens en planeet worden beschermd, en wij gezamenlijk de plicht dragen om veiligheid te garanderen. Ons huidige systeem is een systeem dat misdaad niet voorkomt, maar eerder creëert met een cultuur van bestraffing, geweld en opsluiting. Ons is wijsgemaakt dat een systeem als de politie het enige middel is voor het creëren van veiligheid in onze buurten, maar wij geloven dat veiligheid op geen enkele manier kan worden gegarandeerd door een gewapend orgaan. Daarom investeren we niet langer in staatsgeweld, bestraffing en opsluiting, maar in collectieve voorzieningen en bestaanszekerheid: zaken die onze gemeenschappen wél veilig houden.

1070
1071
1072

Wij staan voor een samenleving waar niet afstraffing, maar medemenselijkheid centraal staat. Hiervoor heeft BIJ1 de volgende kernpunten voor ogen:

1073
1074

VAN STRAFKETEN NAAR EEN RECHTVAARDIGE MAATSCHAPPIJ

1075
1076
1077
1078
1079
1080
1081
1082
1083
1084
1085
1086
1087
1088
1089
1090
1091
1092
1093
1094

1. De rol van politie en BOA's in de samenleving wordt geminimaliseerd en zal uiteindelijk verdwijnen. We stoppen met investeren in handhaving, en investeren dat geld in goede collectieve voorzieningen. Iedereen krijgt goede toegang tot onderwijs, een leefbaar inkomen, en racisme wordt maatschappijbreed aangepakt. Er wordt geïnvesteerd in goede hulp voor mensen met **onbegrepen gedrag**: de politie heeft daarin geen rol.
2. **Klassenjustitie** wordt bestreden. Iedereen heeft recht op goede, gratis en toegankelijke **rechtsbijstand** van sociale advocaten die eerlijk worden betaald. Boetes worden proportioneel aan iemands inkomen en vermogen. Om de afstand tussen mensen en het recht te verkleinen, wordt er ingezet op **wijkrechtspraak** en worden kleine, lokale rechtbanken (kantongerechten) heropend.
3. Er wordt onderzoek gedaan naar **institutioneel** racisme binnen het Openbaar Ministerie en het rechterlijke apparaat.
4. Teelt, fabricage, bezit en verkoop van alle drugs wordt gelegaliseerd en **gereguleerd**. Zo kan veiligheid beter worden gecontroleerd en kunnen mensen met drugsproblematiek eerder worden geholpen.

- 1095 5. Onnodige, repressieve verplichtingen en verboden, zoals de verplichting een ID te
1096 kunnen tonen en het verbod op gezichtsbedekkende kleding, worden afgeschaft.
1097
1098 6. Gevangenisstraffen worden een uiterst middel. Gevangenen worden omgevormd naar
1099 Fins 'open' model, zodat daders menswaardig worden behandeld. De voorwaarden om
1100 voor vervroegde vrijlating in aanmerking te komen worden versoepeld.

1101 **VAN POLITIECONTROLE NAAR CONTROLE OVER DE POLITIE**

- 1102
1103 1. De politie mag niet langer aanwezig zijn op campussen en hun aanwezigheid in
1104 overheidsgebouwen wordt ingeperkt.
1105
1106 2. Handhavers worden sneller ontslagen en vervolgd voor racisme of wanneer ze
1107 grensoverschrijdend gedrag hebben vertoond. Er komen heldere regels over
1108 omgangsvormen en taalgebruik, die strikt worden gehandhaafd.
1109
1110 3. De beslissing om handhavers te vervolgen zal niet langer bij het OM liggen, maar bij een
1111 onafhankelijke toezichthouder op de politie.
1112
1113 4. We verhinderen dat de politie wordt bemenst door personen met fascistische en
1114 racistische opvattingen. Klokkenluiders worden beschermd en krijgen alle ruimte om
1115 misstanden aan te kaarten.
1116
1117 5. Alle handhavers dragen verplicht bodycams die altijd aanstaan. Daarnaast dragen zij
1118 verplicht duidelijk zichtbare identificatienummers en uitgebreide identificatiebewijzen.
1119 Want ook handhavers dienen zich te identificeren tegenover burgers.
1120
1121 6. Er komt een einde aan preventief fouilleren, 'patsercontroles' en andere controles die
1122 **etnisch profileren** in de hand werken. Het gebruik van **etniciteit**, nationaliteit en afkomst
1123 in risicoprofielen wordt verboden.
1124
1125 7. We introduceren verplichte stopformulieren voor alle politiecontroles. Gedetailleerde
1126 data over politiecontacten met burgers en onderzoeken naar racisme en politiegeweld
1127 worden publiek gemaakt.

1128 **EEN ONGEWAPENDE POLITIE**

- 1129
1130 1. De basisbewapening van de politie wordt teruggebracht tot pepperspray en een kleine
1131 gummiknuppel. BOA's krijgen geen enkele vorm van bewapening.
1132
1133 2. Politieagenten mogen alleen in uitzonderlijke gevallen wapenstokken, tasers en
1134 vuurwapens dragen. Training en protocollen omtrent gewelds- en wapengebruik worden
1135 fors strenger.
1136

- 1137 3. De inzet van geweldsmiddelen zoals waterkanonnen, elektrische wapenstok,
1138 rubberkogels, traangas, “sonische wapens” zoals mosquito’s, politiepaarden en
1139 zogenaamde surveillancehonden wordt verboden.
1140
- 1141 4. De politie-inzet van camera’s wordt tot een minimum beperkt. Predictive Policing wordt
1142 verboden.
1143
- 1144 5. Het gebruik van private DNA-banken door de politie wordt verboden. Het afnemen van
1145 DNA wordt alleen toegestaan bij zeer ernstige misdrijven en na toetsing door een
1146 rechter.

12. INTERNATIONALE SAMENWERKING

EEN WERELD VAN VREDE EN SOLIDARITEIT

1148
1149
1150
1151
1152
1153
1154
1155
1156
1157
1158
1159
1160
1161
1162
1163
1164
1165
1166
1167
1168
1169

1170
1171
1172
1173
1174
1175
1176
1177
1178
1179
1180
1181
1182
1183
1184
1185
1186
1187
1188
1189
1190

BIJ1 staat voor een wereld waar armoede, onderdrukking, geweld en oorlog niet meer bestaan. Een gedekoloniseerde wereld gebaseerd op internationale solidariteit en anti-imperialisme. Omdat kapitalisme, kolonialisme en de verschillende vormen van onderdrukking, wereldwijde systemen zijn, moeten we de strijd voor radicale gelijkwaardigheid internationaal aangaan. Anti-imperialisme, dekolonisatie en pacifisme moeten centraal staan in het Nederlandse beleid voor internationale samenwerking, Europa en defensie.

De Europese Unie moet dan ook drastisch veranderen. We gaan van een liberaal, imperialistisch racistisch verlengstuk van de CEO's en multinationals van deze wereld, naar een unie die werkt in het belang van mens, dier en planeet. BIJ1 wil een einde maken aan de oorlogszucht van Westerse landen om invloed te krijgen in andere landen voor politiek, economisch en militair gewin. Daarom zetten we ons actief in voor het bevorderen van vredesprocessen. Dit gebeurt bij voorkeur in VN-verband, waarbij wederopbouw, vredesbewaring en vredesbewaking een centrale rol innemen. Daarnaast zijn we voor een kernwapenvrije wereld. Zolang er kernwapens in de wereld zijn, is de toekomst van de mensheid onzeker.

Om langdurige vrede, stabiliteit en internationale rechtvaardigheid te bereiken heeft BIJ1 de volgende kernpunten voor ogen:

EEN EINDE AAN IMPERIALISME

1. Nederland stapt uit de NAVO. Het vrijgekomen geld gaat naar preventie van conflicten, sociale doeleinden, diplomatie en verdere investeringen in noodhulp, waarbij er focus komt op humanitaire organisaties en de weerbaarheid van lokale gemeenschappen.
2. We steunen de strijd tegen de neokoloniale dominantie en uitbuiting van het Globale Zuiden door het Westen. Daarnaast steunen we niet-kapitalistische economische modellen en bewegingen die zich inzetten voor een rechtvaardige herverdeling van rijkdom.
3. Nederland zet zich in voor het aanklagen en arresteren van oorlogsmisdadigers, ook uit westerse landen. Wij zetten ons extra in om bij het Internationaal Strafhof de mensenrechten van anti-imperialistische activisten te beschermen. Ook zet Nederland zich in om particuliere organisaties en bedrijven aan te kunnen klagen bij het Internationaal Strafhof voor mensenrechtenschendingen.
4. Dekolonisatie, emancipatie, en zelfbeschikking van volkeren geldt als uitgangspunt bij erkenning van nieuwe staten. Nederland erkent de Republiek Maluku Selatan en steunt de onafhankelijkheidsstrijd van West-Papoea.

1191 5. Er moet een einde komen aan de bezetting en kolonisatie van Palestijns grond, en de
1192 onderdrukking van het Palestijnse volk. We schorten het **Associatieverdrag met Israël** op
1193 en tevens alle handelsbetrekkingen met Israël. Nederland erkent de staat Palestina en
1194 zet zich actief in voor een einde aan de kolonisatie en illegale nederzettingen.

1195 **ECONOMISCHE RECHTVAARDIGHEID**

1196
1197 1. Nederland stelt protocollen op voor eerlijke handel, duurzaamheid en mensenrechten
1198 voor bedrijven, zowel binnen als buiten Nederland. We verbinden consequenties aan het
1199 niet naleven van deze richtlijnen.

1200
1201 2. Het budget voor internationale armoedebestrijding wordt opgehoogd tot 1% van het
1202 Bruto Nationaal Product (BNP). Het beschermen van mensenrechten en het wereldwijd
1203 behalen van de **SDG's** staat centraal in ons buitenlandbeleid. De landenselectie voor
1204 internationale hulp wordt bepaald op basis van noodzaak en behoefte in de landen zelf,
1205 en de toegevoegde waarde van de Nederlandse bijdrage.

1206
1207 3. Nederland zet zich in voor een internationaal minimum belastingpercentage voor
1208 bedrijven. Landen voelen hierdoor niet langer de druk om belastingen voor bedrijven te
1209 verlagen om investeringen aan te trekken. De belasting op vermogen, winst en vervuiling
1210 gaat in internationaal verband omhoog, zodat extreme ongelijkheid en
1211 klimaatverandering aangepakt kunnen worden.

1212
1213 4. Nederland verzet zich tegen het **neokolonialisme** van internationale ondemocratische
1214 instituties zoals de **IMF** en **Wereldbank**. Daarnaast zet Nederland zich internationaal
1215 actief in voor het kwijtschelden van alle schulden van landen die te lijden hebben gehad
1216 onder koloniaal bewind.

1217 **EEN NIEUW EUROPA**

1218
1219 1. We maken een einde aan de militarisering van de grenzen van Europa. Nederland zet
1220 zich ervoor in dat de Europese Unie rechtvaardigheid, anti-imperialisme en solidariteit
1221 centraal stelt in beleid, wetgeving en budgettering.

1222
1223 2. De Europese Unie wordt veel democratischer. Het **Europees Parlement** moet een
1224 belangrijkere rol krijgen bij het vormen van beleid. De **Europese Raad**, **Raad van de**
1225 **Europese Unie**, de **Europese Commissie** en andere vormen van onderhandelingen
1226 moeten transparant worden.

1227
1228 3. Nederland zet zich in voor het versterken van gelijkwaardigheid in Europa. Meer
1229 middelen en capaciteit worden ingezet om de rechten van o.a. migranten, asielzoekers,
1230 staatlozen, **LHBTQIA+** mensen, en Roma en Sinti te beschermen. Er komt sociale
1231 wetgeving om een bestaansminimum in de hele EU mogelijk te maken.

1232

- 1233 4. Klimaat en natuur krijgen een nog belangrijkere plek in EU-beleid. Lobbyen door
1234 multinationals en industrieën wordt verboden. Nederland stemt ook niet in met
1235 verdragen die bedrijven een **claimrecht** geven en stuurt de EU erop aan deze in te
1236 trekken.
1237
1238 5. Nederland neemt als eerste westerse land de verantwoordelijkheid voor ons grote
1239 aandeel in het veroorzaken van klimaatverandering en neemt in VN-verband het
1240 voortouw.

1241 **INVESTEREN IN VREDE**

- 1242
1243 1. Nederland trekt zich militair terug uit alle internationale conflicten en steunt verzet
1244 tegen imperialistische uitbuiting, geweld en onderdrukking. Er komen ruimhartige
1245 genoegdoening en herstelbetalingen aan slachtoffers van Nederlandse overzeese
1246 militaire acties.
1247
1248 2. Nederland zet zich in voor een eind aan de invasie door Rusland in Oekraïne. Nederland
1249 doet dit door humanitaire hulp en het toezien op naleving van het humanitair recht.
1250 Nederland stopt met het sturen van wapens en stuurt aan op een staakt-het-vuren.
1251
1252 3. We krimpen onze krijgsmacht in om uiteindelijk de krijgsmacht te vervangen door een
1253 civiele hulporganisatie. Tot die tijd moet de krijgsmacht doordrongen zijn van anti-
1254 racistische en democratische waarden. Mensen met extreemrechtse opvattingen
1255 mogen geen deel uitmaken van de krijgsmacht. Wie weigert mee te vechten in
1256 overzeese oorlogen wordt niet bestraft. Er komt (postuum) eerherstel voor
1257 dienstweigeraars uit het verleden.
1258
1259 4. Er komt per direct een stop op het ontwikkelen van **AI-systemen** voor militaire
1260 doeleinden: de ontwikkeling en het gebruik van AI zijn nog altijd doordrongen van
1261 discriminerende **algoritmes** en data. In de praktijk leidt dit ertoe dat gemarginaliseerde
1262 groepen disproportioneel harder worden getroffen door de gevolgen van
1263 onrechtvaardige AI-systemen.
1264
1265 5. Nederland ondertekent het verbodsverdrag voor kernwapens en toont zich
1266 ambassadeur van deze verdragen. Financiële instellingen en bedrijven mogen niet
1267 langer meer investeren in nucleaire wapens.
1268
1269 6. We verbieden de vestiging van wapenbedrijven in Nederland en heffen hoge belastingen
1270 voor de bestaande wapenindustrie, zolang deze nog niet is hervormd. We stimuleren de
1271 inzet van ontwikkelde technische kennis in de wapenindustrie voor de civiele industrie.

13. SEKSWERK

1273
1274
1275
1276
1277
1278
1279
1280
1281
1282
1283
1284
1285
1286
1287
1288
1289
1290
1291
1292
1293
1294
1295
1296

ZIJ AAN ZIJ MET SEKSWERKERS

BIJ1 kan niet vaak genoeg benadrukken dat sekswerk gewoon werk is. Wij strijden voor een land waarin sekswerkers vrij van vooroordelen zijn en in veiligheid hun werk kunnen doen. Dat is helaas nog lang niet het geval. Het Nederlandse sekswerkbeleid is ouderwets en achterhaald, en gaat nog steeds uit van repressie en criminalisering. BIJ1 volgt graag het voorbeeld van Nieuw-Zeeland en streeft naar totale decriminalisering van sekswerk. Sekswerkers verdienen vertrouwen en goede arbeidsrechten in plaats van stigmatisering. Zo zorgen we ervoor dat hun positie structureel beter wordt en zij gelijkwaardig mee kunnen doen aan onze samenleving.

BIJ1 zet zich in het bijzonder in voor sekswerkers die in kwetsbare posities zitten omdat zij bijvoorbeeld trans zijn, of ongedocumenteerd, of een combinatie daarvan. Deze sekswerkers moeten hun werk vaak noodgedwongen onvergund doen, waardoor ze vaker te maken krijgen met onveiligheid of uitbuiting. Veel kwetsbare sekswerkers kunnen hierdoor geen aanspraak maken op goede zorg en ondersteuning en worden daarnaast ook nog door de staat gecriminaliseerd. Dat helpt hen op geen enkele manier. We rekenen daarom per direct af met de wet WRS en stoppen met maatregelen die keer op keer bewezen hebben een tegengesteld effect te hebben. Sekswerkers weten zelf heel goed wat ze nodig hebben. Daarom praten wij met hen, in plaats van over hen.

BIJ1 strijdt voor een beleid waarin zelfbeschikking en goede werkomstandigheden centraal staan, en sekswerkers zeggenschap krijgen over hun eigen werk. Dit doen we op de volgende manieren:

1297
1298
1299
1300
1301
1302
1303
1304
1305
1306
1307
1308

SEKSWERK IS WERK

1. Sekswerk wordt volledig gedecriminaliseerd.
2. De rechten van sekswerkers worden gelijkgetrokken met de arbeidsrechten van andere zelfstandigen en werknemers.
3. De vergunningseis voor zelfstandige sekswerkers wordt opgeheven. Sekswerkers krijgen de mogelijkheid om thuis een 'eenmanszaak' te starten. Daarbij stellen we hen in staat diensten bij derden in te kopen zonder dat die partij gecriminaliseerd wordt.
4. Sekswerkers worden nooit verplicht bijzondere persoonlijke informatie te delen of zich te laten registreren. De Wet Regulering Sekswerk (WRS) gaat van tafel.
5. We maken in beleid onderscheid tussen sekswerk en mensenhandel. Sekswerk is werk en mensenhandel is uitbuiting. Sekswerk wordt belegd bij het Ministerie van sociale zaken en mensenhandel bij het Ministerie van Justitie & Veiligheid.

1309
1310

ZEGGENSCHAP OVER EIGEN WERK EN LEVEN

- 1311 1. We praten met sekswerkers, niet over hen. Sekswerkers krijgen inspraak in en bepalen
1312 mede het beleid over sekswerk.
1313
- 1314 2. De leeftijdsgrens voor sekswerk blijft op 18 jaar en gaat niet naar 21 jaar.
1315
- 1316 3. Sekswerkers krijgen toegang tot (zakelijke) dienstverlening. Zij kunnen een
1317 bankrekening openen of hypotheek krijgen en worden met respect behandeld.

1318 **VEILIGE WERKPLEKKEN**

- 1319
- 1320 1. We stimuleren gemeenten om lokaal voldoende veilige werkplekken voor sekswerkers te
1321 faciliteren en voorkomen dat gemeenten een eigen beleid van criminalisering kunnen
1322 voeren.
1323
- 1324 2. We versimpelen het vergunningstelsel voor exploitanten. Als sekswerkers het willen,
1325 moet het makkelijk zijn werkplekken te creëren waar zij kunnen werken met gedeelde
1326 voorzieningen en in nabijheid van collega's.

14. ONDERWIJS EN WETENSCHAP

1328
1329
1330
1331
1332
1333
1334
1335
1336
1337
1338
1339
1340
1341
1342
1343
1344
1345
1346
1347
1348
1349
1350
1351
1352
1353
1354
1355
1356
1357
1358
1359
1360
1361
1362
1363
1364
1365
1366
1367
1368
1369
1370
1371
1372

KENNIS IS KRACHT

BIJ1 staat voor gelijke kansen voor alle leerlingen en studenten. Het mag niet uitmaken wie je bent of waar je vandaan komt. Ook het inkomen of de achtergrond van je ouders of verzorgers mag geen rol spelen. Als je op latere leeftijd een opleiding wilt doen, moet dat mogelijk zijn. Al het onderwijs moet volledig toegankelijk zijn voor leerlingen met een beperking.

Om gelijke kansen te creëren in het onderwijs willen we niet bezuinigen, maar juist investeren. In alle lagen van het onderwijssysteem werkt ongelijkheid door. Scholen dienen actieve verantwoordelijkheid te nemen en een veilige en inclusieve omgeving te creëren voor al hun leerlingen. We zetten ons actief in voor het dekoloniseren van het onderwijs door fors meer aandacht te besteden aan de koloniale geschiedenis, en af te rekenen met eurocentrisme of lesmateriaal dat racisme in de hand werkt. We gaan onderadvisering tegen en bevorderen bredere klassen met verschillende schoolsoorten. BIJ1 vindt het belangrijk dat elke leerling en student plek krijgt om hun eigen talenten en interesses te ontplooien, en tegelijkertijd te groeien als mens: of zij nou theoretisch of praktisch opgeleid zijn. Onderwijsinstellingen krijgen daarom meer ruimte voor de begeleiding van leerlingen en studenten bij hun zelfontwikkeling. Beroepen zoals loodgieter, elektriciens, bouwvakker worden geherwaardeerd. Daarnaast willen we meer en structureel investeren in salarissen van leraren.

Voor het creëren van inclusief, toegankelijk en kwalitatief hoogwaardig onderwijs, heeft BIJ1 de volgende kernpunten voor ogen:

VOOR BETAALBAAR EN TOEGANKELIJK ONDERWIJS

1. Het collegegeld wordt afgeschaft: beroepsonderwijs en universiteit worden gratis. De basisbeurs wordt opnieuw ingevoerd en wordt inkomensafhankelijk, gebaseerd op het inkomen van de ouder(s)/verzorger(s) en dat van de student zelf. Studieschulden van de 'pechgeneratie' worden kwijtgescholden.
2. Scholen moeten volledig toegankelijk worden voor leerlingen met een beperking en we maken extra budget vrij voor de ondersteuning van deze leerlingen. We vormen het onderwijs zodanig om, dat zoveel mogelijk kinderen met een beperking deel kunnen nemen aan het reguliere onderwijs.
3. Er komen meer toegankelijke mogelijkheden om mensen die laaggeletterd zijn bij te staan en ondersteunen waar nodig. Iedereen moet makkelijke toegang hebben tot een openbare bibliotheek. Op dit moment zijn in Nederland 25% van onze 15-jarigen laaggeletterd. Dat aantal moet de komende 4 jaar tot maximaal 5% worden teruggebracht.
4. Op elke vorm van beroeps- en hoger onderwijs komt er een schoolpsycholoog waar studenten met mentale problemen terecht kunnen.

- 1373 5. We werken aan toegankelijk onderwijs door het recht op thuisstudie vast te leggen. Ook komt
1374 er meer (onafhankelijke) ondersteuning zodat mensen met een beperking beter naar eigen
1375 wensen kunnen studeren, bijvoorbeeld door het faciliteren van online colleges.
1376
- 1377 6. Het mbo wordt versterkt en verbreed, en er komen meer kleinschalige vakscholen. De
1378 toegang tot het theoretisch en wetenschappelijk onderwijs wordt makkelijker gemaakt,
1379 bijvoorbeeld door drempels voor werkende mensen weg te nemen, en door
1380 schakelprogramma's.
1381

1382 DEKOLONISATIE EN GELIJKE KANSEN

- 1383
- 1384 1. We zetten ons actief in om **onder advisering** tegen te gaan. De selectie en toetsing van
1385 basisschoolleerlingen voor het voortgezet onderwijs moet anders en op een later
1386 moment. Advies voor vervolgonderwijs wordt voortaan gebaseerd op een overeenkomst
1387 tussen leraar, ouder(s)/verzorger(s) en leerling.
1388
- 1389 2. We stimuleren brede brugklassen en scholengemeenschappen met verschillende
1390 schoolsoorten (vmbo, havo, vwo). Diploma's in het voortgezet onderwijs moeten
1391 gestapeld kunnen worden zonder aanvullende eisen.
1392
- 1393 3. Er wordt geen lesmateriaal meer gebruikt waarin een eenzijdig en eurocentrisch verhaal
1394 over de geschiedenis wordt gepresenteerd. Scholen stoppen onmiddellijk met het
1395 gebruik van lesmateriaal waarin koloniale misdadigers verheerlijkt worden. De slavernij
1396 en koloniale geschiedenis krijgt een prominente plek in het lesmateriaal van het basis-
1397 en voortgezet onderwijs. Ook wordt er fors meer aandacht besteed aan helden uit de
1398 (voormalige) koloniën. De manieren waarop het koloniale en slavernijverleden doorwerkt
1399 in het heden worden structureel besproken in alle lagen van het onderwijs.
1400
- 1401 4. Scholen moeten verantwoordelijkheid nemen om een veilige leeromgeving te creëren
1402 voor Zwarte, niet-witte en queer leerlingen. In samenwerking met **ervaringsdeskundigen**
1403 en professionals, wordt er beleid gevormd om kansenongelijkheid, onder advisering en
1404 discriminatie binnen onderwijsinstellingen tegen te gaan. Er worden middelen
1405 vrijgemaakt voor trainingen aan onderwijsinstellingen over racisme, discriminatie en de
1406 doorwerking van kolonialisme. Daarnaast wordt het makkelijker voor scholieren en
1407 studenten om meldingen te maken van racisme en discriminatie.
- 1408 5. Bedrijven die discrimineren in hun selectie voor stagiairs worden beboet en uitgesloten
1409 van overheidsopdrachten en subsidies.
- 1410 6. De voorschool wordt gratis voor alle kinderen. De vrijwillige ouderbijdrage in het
1411 basisonderwijs en voortgezet onderwijs wordt afgeschaft, en bijles moet gratis zijn voor
1412 mensen die het anders niet kunnen betalen.
1413

1414 DOCENTEN VERDIENEN BETER

1415

- 1416 1. De arbeidsvoorwaarden van docenten worden verbeterd: hoger salaris en minder
1417 werkdruk.
1418
1419 2. Op universiteiten wordt zo min mogelijk met tijdelijke contracten gewerkt.
1420
1421 3. De loonkloof tussen het basisonderwijs, voortgezet onderwijs, beroepsonderwijs,
1422 theoretisch onderwijs, en wetenschappelijk onderwijs wordt gedicht, zodat alle
1423 docenten hetzelfde gaan verdienen.
1424
1425 4. De klassen worden kleiner en de administratieve lasten worden verlicht, om de
1426 werkdruk te verminderen en om meer voorbereidingstijd te creëren.
1427
1428 5. Pabo's en lerarenopleidingen moeten meer aandacht besteden aan de werkdruk in het
1429 onderwijsveld (veroorzaakt door samenleving, schoolbestuur en ouders) en hoe
1430 daarmee om moet worden gegaan.
1431

1432 **MEER WAARDERING, DEMOCRATIE EN DIVERSITEIT**

- 1433
1434 1. De overheid werkt samen met hogescholen en universiteiten om de academische vrijheid te
1435 waarborgen.
1436
1437 2. De toegezegde extra gelden voor het hoger onderwijs zijn niet voldoende om de kwaliteit van
1438 het onderwijs en de uitvoerbaarheid voor de medewerkers te waarborgen. Om de (met 25%)
1439 gedaalde rijksbijdrage per student weer op peil te brengen is 1,5 miljard nodig. Prioriteiten
1440 van de investeringen zijn werkdrukvermindering en het waarborgen van de kwaliteit van
1441 ongebonden onderzoek.
1442
1443 3. "Outputfinanciering" wordt afgeschaft. Het geldbedrag dat onderwijsinstellingen ontvangen,
1444 hangt niet langer af van het percentage afgestudeerden.
1445
1446 4. De invloed van de fossiele industrie op onderwijs en onderzoek moet stoppen. Om de macht
1447 van academische uitgevers tegen te gaan, moet de overheid investeren in "open access",
1448 door middel van digitale infrastructuur en internationale lobby.
1449
1450 5. Besturen en raden van toezicht van hogescholen en universiteiten worden democratisch
1451 verkozen, bijvoorbeeld met een "academische senaat" als bestuursmodel. Elke instelling
1452 krijgt een diversiteitscommissie en er komen diversiteitsquota in alle onderwijs- en
1453 bestuurslagen in het theoretisch en wetenschappelijk onderwijs.

15. DEMOCRATIE & STAATSRECHT

1455
1456
1457
1458
1459
1460
1461
1462
1463

1464
1465
1466
1467
1468
1469

1470
1471

1472
1473
1474
1475
1476
1477
1478
1479
1480
1481
1482
1483
1484
1485
1486
1487
1488
1489
1490
1491
1492
1493
1494

NAAR EEN ECHTE DEMOCRATIE

BIJ1 staat pal achter een democratie die gebaseerd is op gelijkwaardigheid, en niet op de belangen van de vrije markt en de rijken. Onze huidige liberale parlementaire democratie maakt haar beloftes zelden waar. De belangen van machtige groepen winnen het te vaak van de belangen van gemarginaliseerde gemeenschappen. We willen een rechtsstaat die vrij en veilig is. Een rechtsstaat waarin klokkenluiders en journalisten goed worden beschermd. Waar democratie niet leidt tot competitie, maar tot solidariteit en respect. Want een échte democratie is er voor iedereen.

Dat betekent dat het democratisch principe nog verder moet worden doorgevoerd. Democratie behoort een levend, dagelijks iets te zijn; niet enkel elke vier jaar een vakje rood kleuren. Er kan geen emancipatie zijn, en geen herstel, zonder dat historisch onderdrukte gemeenschappen daarbij worden betrokken. De markt en bedrijven mogen niet langer ons democratisch proces vervuilen. Volksvertegenwoordigers moeten worden gesteund in hun steeds zwaarder wordende werklust, maar zullen worden beperkt als ze te veel macht naar zich toe trekken.

Het is tijd voor een radicale democratisering van onze samenleving. Dit doen we op de volgende manieren:

NAAR EEN DEMOCRATISCHE REPUBLIEK

1. Nederland krijgt een nieuwe Grondwet die de bestaande koloniale, kapitalistische Grondwet vervangt. Daarnaast komt er een Constitutioneel Hof, dat Nederlandse wetten toetst aan die Grondwet.
2. De monarchie wordt afgeschaft: Nederland wordt een democratische republiek. We onteigenen het kapitaal van de adel en gebruiken dit voor rechtsherstel voor de voormalige koloniën. Het dragen van adellijke titels wordt, naar Oostenrijks voorbeeld, verboden.
3. De drempels voor het meedoen aan verkiezingen (als nieuwe politieke partij), zoals waarborgsommen en (onofficiële) kiesdrempels, worden weggenomen. De waterschappen worden geheel democratisch verkozen. Geborgde zetels worden afgeschaft. De verkiezingen en de functie van de Eerste Kamer worden herzien en hervormd.
4. Het aantal Kamerleden in de Tweede Kamer moet proportioneel meegroeien met het aantal inwoners in Nederland, want volksvertegenwoordigers kunnen hun werk alleen goed doen wanneer ze voldoende tijd en ondersteuning krijgen. Dat betekent dat het huidige aantal van 150 Kamerleden flink moet worden vergroot. Ook wordt het budget voor fractiemedewerkers verhoogd.

- 1495 5. Het salaris van voltijdsvolksvertegenwoordigers wordt herzien en verlaagd.
1496 Deeltijdsvolksvertegenwoordigers, zoals gemeenteraadsleden, gaan er in salaris juist op
1497 vooruit.
1498
1499 6. De macht van burgemeesters wordt ingeperkt, in het bijzonder rond openbare orde en
1500 veiligheid. Zo wordt hun sluitingsbevoegdheid van woningen in het belang van de
1501 openbare orde teruggedraaid.
1502
1503 7. Gemeenten krijgen meer zeggenschap over en geld voor het dagelijks bestuur.
1504 Gemeenten staan namelijk veel dichterbij de burgers voor wie ze het beleid maken en
1505 uitvoeren. Zij weten daarom beter dan de landelijke overheid wat er lokaal het hardst
1506 nodig is.

1507 DEMOCRATIE VOOR IEDEREEN

- 1508
1509 1. Alle mensenrechtenverdragen, zoals het Kinderrechtenverdrag, het
1510 Vrouwenrechtenverdrag en het VN-verdrag inzake rechten van personen met een
1511 handicap, krijgen rechtstreekse werking in het Nederlandse recht. Etniciteit, afkomst,
1512 nationaliteit, genderidentiteit en genderexpressie worden in artikel 1 van de Grondwet
1513 opgenomen.
1514
1515 2. Er komt een structurele oplossing voor het democratisch deficit in het Koninkrijk. Hierbij
1516 krijgen Aruba, Bonaire, Curaçao, Sint Maarten, Statia en Saba niet alleen meer directe
1517 vertegenwoordiging, maar ook meer zeggenschap terug over het beleid op de eilanden
1518 (voor uitgebreidere punten over democratie in het Koninkrijk: zie het hoofdstuk Radicale
1519 Gelijkwaardigheid en Herstel in het Koninkrijk).
1520
1521 3. Actief en passief stemrecht zijn basisrechten voor iedereen. Vluchtelingen en migranten
1522 moeten ook gebruik kunnen maken van deze rechten, niet pas na vijf jaar. De dag van
1523 de Tweede Kamerverkiezingen wordt een nationale feestdag, zodat iedereen tijd heeft
1524 om te gaan stemmen en de opkomst vergroot wordt.
1525
1526 4. De betrokkenheid van burgers bij het democratisch bestuur wordt vergroot. Dit gebeurt
1527 onder andere door gratis educatieprogramma's over de politiek, het vertalen van
1528 debatten, en het stimuleren van lokale vormen van directe democratie, zoals wijkraden,
1529 burgerfora en burgerberaden.
1530
1531 5. De mogelijkheden om een dubbele nationaliteit te hebben of te behouden worden
1532 verbreed: een meerdubbele identiteit heeft meerwaarde en mag niet worden onderdrukt.

1533 INFORMATIE- EN DEMONSTRATIERECHT

- 1534
1535 1. Het recht op demonstratie wordt strikt beschermd. In lijn met onze mensenrechten
1536 mogen autoriteiten geen beperkingen meer stellen aan demonstraties op grond van het

- 1537 verkeersbelang. Ook mogen autoriteiten geen protesten meer verbieden, beperken of
1538 beëindigen vanwege het ontbreken van (tijdige) kennisgeving of aanmelding van het
1539 protest. Autoriteiten mogen demonstranten niet bestraffen vanwege het deelnemen aan
1540 een niet-aangemeld protest.
- 1541
- 1542 2. ID-controles tijdens vreedzame demonstraties mogen niet meer worden uitgevoerd
1543 zonder wettige bevoegdheid om een identiteitsbewijs te vorderen. De politie wordt
1544 verplicht om de ID-controles die ze wel uitvoeren, te registreren. In de registraties
1545 worden onder andere de omstandigheden en verdenkingen vastgelegd. De registraties
1546 worden gebruikt voor onderzoek naar discriminatie en de politie dient publiek
1547 verantwoording af te leggen hierover.
- 1548
- 1549 3. De Mobiele Eenheid wordt ontmanteld en de aanwezigheid van politie in burger op
1550 demonstraties, de zogenaamde stillen, wordt verboden. Handhavers mogen alleen
1551 aanwezig zijn op demonstraties wanneer dit nodig is om een protest te beschermen
1552 tegen geweld van anderen.
- 1553
- 1554 4. De onafhankelijkheid van journalisten wordt beschermd. Intimidatie, opsluiting en
1555 tracking van journalisten door het OM en veiligheidsdiensten stopt. De overheid gaat
1556 zich harder inzetten voor het vergroten van de veiligheid, ondersteuning en noodhulp
1557 aan journalisten in binnen- en buitenland.
- 1558
- 1559 5. Veiligheidsdiensten (zoals de AIVD en de NCTV) en politie-onderdelen zoals TOOI en ID-
1560 WIV, worden ontmanteld. Tot dit gerealiseerd is, intensiveren en verbeteren we de
1561 strenge, bindende, onafhankelijke democratische controle over deze diensten. Hun
1562 bevoegdheden worden ingeperkt, en gegevensverstrekking aan buitenlandse geheime
1563 diensten wordt aan banden gelegd.

16. KUNST, CULTUUR EN MEDIA

SAMEN VERBEELDEN WE EEN NIEUWE TOEKOMST

1565
1566
1567
1568
1569
1570
1571
1572
1573
1574
1575
1576
1577
1578
1579
1580
1581
1582
1583
1584
1585
1586
1587
1588
1589
1590
1591

1592

1593
1594
1595

1596
1597
1598

1599
1600
1601

BIJ1 zet zich in voor een bloeiende kunst-, cultuur- en mediasector die de Nederlandse samenleving weerspiegelt, en die toegankelijk en betaalbaar is voor iedereen. Een sector die ons scherp houdt, ons vermaakt en onderwijst, maar die ook haar verantwoordelijkheid neemt voor haar aandeel in de koloniale geschiedenis en het slavernijverleden. BIJ1 strijdt voor genoeg plekken waar makers en kunstenaars hun werk kunnen maken en tonen, terwijl zij ook eerlijk betaald krijgen. Als we ruimte maken voor alle perspectieven en verhalen die onze samenleving rijk is, kan kunst en cultuur en media van grote betekenis zijn voor iedereen.

Cultuur is geen luxeproduct. Cultuur is het cement van de samenleving. In geen andere sector wordt de maatschappelijke realiteit al eeuwenlang zo goed vertolkt als in de kunsten. Om tot een gelijkwaardige sector te komen, moeten alle culturele instellingen en media een goede afspiegeling zijn van de samenleving. BIJ1 wil dat **inclusiviteit** de norm is en niet alleen een mooie alinea in een subsidieaanvraag. We maken de **Code Culturele Diversiteit** bindend en stellen extra subsidies beschikbaar voor makers en verhalen die nu niet goed vertegenwoordigd zijn. Ook kijken we eerlijk naar hoe het koloniale verleden nog steeds bepaalt voor welke verhalen er wel of geen plek is. Veel van onze museumcollecties zijn gebouwd op de Nederlandse koloniale geschiedenis en het Nederlandse slavernijverleden, en tonen kunst die gestolen is uit andere landen. We geven deze gestolen kunst per direct terug. Daarnaast maken we een einde aan de onzichtbare armoede in de cultuursector. Want alle kunstenaars en creatieven moeten kunnen leven van hun werk.

Samen bouwen we aan een duurzame sector en een samenleving waarin ruimte is voor creativiteit en radicale verbeeldingskracht. Daarvoor heeft BIJ1 de volgende kernpunten voor ogen:

VOOR DE MAKERS

1. We stellen structureel meer fondsen beschikbaar op het gebied van kunst, cultuur en media. We versimpelen de subsidie en prestatie-voorwaarden, waardoor meer makers aanspraak kunnen maken op deze fondsen.
2. De Wet Werk & Inkomen Kunstenaars wordt weer in het leven geroepen en er komt structurele inzet om een einde te maken aan de armoede in de kunst, cultuur en mediasector.
3. We investeren in betaalbare en toegankelijke plekken en vrijplaatsen, waar kunst gemaakt en getoond kan worden. Bestaande vrijplaatsen worden erkend en behouden. Nieuwe vrijplaatsen worden praktisch en legaal ondersteund.

- 1602 4. Bij toekomstige crises, zoals een bankencrisis of een pandemie, worden zzp-ers,
1603 flexwerkers, makers en instellingen die weinig of geen subsidie krijgen net zo ruimhartig
1604 gecompenseerd als de instellingen die onder de basisinfrastructuur vallen.

1605 EEN INCLUSIEVE CULTUURSECTOR

- 1606 1. We investeren fors in de Fair Practice Code en de Code Culturele Diversiteit en maken
1607 deze bindend. Er komen extra middelen voor kleinere instellingen, onafhankelijke
1608 makers en de NPO om deze codes in te voeren.
1609
- 1610 2. Het wordt verplicht voor culturele- en media-instellingen om aandacht te hebben voor
1611 de Nederlandse koloniale geschiedenis en slavernijverleden, vanuit het perspectief van
1612 de voormalige koloniën.
1613
- 1614 3. We zorgen dat alle gestolen kunst door Nederlandse culturele instellingen wordt
1615 teruggegeven. We helpen het mogelijk te maken de kunst te conserveren en exposeren
1616 op de plek waar het thuishoort.
1617
- 1618 4. Er komt een sectorbreed onafhankelijk onderzoek naar de stand van zaken op het
1619 gebied van representatie en diversiteit in besluitnemende functies binnen media- en
1620 cultuurfondsen.
1621
- 1622 5. We zorgen voor een goede bewaking van de representativiteit van media, waarbij
1623 regionale media, lokale media en doelgroepmedia worden beschermd.
- 1624 6. We willen een publieke omroep die onafhankelijk blijft en niet door de overheid of door
1625 de commercie wordt beïnvloed. Omroepen die ongrondwettelijke racistische
1626 denkbeelden en nepnieuws verspreiden worden verboden en krijgen geen vergunning.

1627 TOEGANKELIJKHEID & EDUCATIE

- 1628 1. De toegangsprijzen van musea en culturele instellingen gaan flink omlaag, zodat
1629 iedereen van kunst en cultuur kan genieten, ongeacht hun inkomen.
- 1630 2. Culturele instellingen, mediamakers en creatieve makers worden bij subsidieaanvragen
1631 ook beoordeeld op toegankelijkheid voor mensen met een beperking. Het gebruiken van
1632 schrijf- en/of gebarentolken, ondertiteling, meertaligheid en toegankelijke
1633 communicatie wordt de norm.
- 1634 3. We sturen aan op gratis toegankelijke, online programma's van de publieke omroep.
- 1635 4. Er komt een cultuurbudget voor ieder kind dat zich in Nederland bevindt.
- 1636 5. Kunst- en cultuureducatie wordt een verplicht onderdeel van zowel het basisonderwijs
1637 als het voortgezet onderwijs en het mbo. Hierbij wordt samenwerking gezocht tussen

1638
1639

onderwijs, de culturele omgeving van de school en de kunst- en cultuursector. Ook participatie in de vrije tijd is toegankelijk en betaalbaar voor ieder kind.

17. DIGITALE RECHTEN EN TECHNOLOGIE

1641 **TECHNOLOGIE VOOR MENS, DIER EN PLANEET**

1642

1643 **BIJ1** staat voor een wereld waarin technologie, mens, dier en planeet ondersteunt. Voor ons
1644 is er technologische vooruitgang, als technologie ons leven echt beter maakt, en niet alleen
1645 de zakken van bedrijven vult of maatschappelijke ongelijkheid versterkt. Technologie moet
1646 eerlijker worden ingezet om discriminatie tegen te gaan, onderdrukte groepen een stem te
1647 geven, levensreddende medicatie te maken, het klimaat te redden, en welvaart eerlijker te
1648 verdelen.

1649

1650 Dat betekent onder andere dat technologie toegankelijk moet zijn voor iedereen, dat mensen en
1651 planeet centraal staan in de ontwikkeling, dat het bouwt op eerlijk verkregen data en informatie,
1652 en dat het mensen vrij laat en niet in de gaten houdt. Verschillende overheidsinstanties maken
1653 gebruik van **algoritmes** om gegevens van burgers te analyseren en mogelijke risico's in te
1654 schatten. De ontwikkelaars van deze nieuwe technologische innovaties en algoritmes zijn zelf
1655 niet altijd vrij van vooroordelen en kunnen die vooroordelen, al dan niet bewust, in hun
1656 algoritmes verwerken. Dat leidt vaak tot racistische en discriminerende rekenmodellen. Dit is
1657 onrechtvaardig, werkt **etnisch profileren** en klassenprofilering in de hand, en heeft rampzalige
1658 gevolgen op burgers, zoals we hebben gezien bij het Toeslagenschandaal. Discriminatie en
1659 etnisch profileren in de digitalisering van overheidsdiensten moeten daarom de kop in worden
1660 gedrukt. We maken per direct middelen vrij voor om (mogelijke) discriminatie en racisme in
1661 algoritmes en gegevensverwerking te bestrijden en bestraffen. Mensenrechtentoetsen worden
1662 voortaan vooraf uitgevoerd en een onafhankelijke partij houdt toezicht over dit proces.

1663

1664 **We strijden voor het waarborgen van digitale veiligheid en zetten ons in om technologie te laten**
1665 **werken in het belang van mens, dier en planeet. Om dit te bereiken, heeft BIJ1 de volgende**
1666 **kernpunten voor ogen:**

1667 **TECHNOLOGIE EN DIGITALISERING: VAN EN VOOR IEDEREEN**

1668

1669 1. Toegang tot het internet is een basisrecht en moet daarom voor iedereen toegankelijk
1670 zijn. Er komt gratis internettoegang voor iedereen. Om digitale ongeletterdheid tegen te
1671 gaan, moet iedereen gratis toegang kunnen krijgen tot educatieprogramma's over
1672 (verantwoord) internetgebruik en digitale rechten.

1673

1674 2. Het aanbod van online diensten, zoals browsers, zoekmachines en social media
1675 platforms, moet diverser. Internettoegang moet niet afhankelijk zijn van het verplicht
1676 gebruiken van bepaalde diensten.

1677

1678 3. De rechten en behoeften van mens en planeet staan centraal in het
1679 digitaliseringsbeleid. Toegankelijkheidseisen en de ervaringen van mensen met een
1680 beperking worden meegenomen. Alternatieve kanalen zoals telefoon of fysieke loketten
1681 blijven beschikbaar voor iedereen die daar behoefte aan heeft.

1682

- 1683 4. Het ontwikkelen, onderhouden en innoveren van technologische ontwikkelingen, zoals
1684 het gebruik van AI, berust op de uitbuiting van grondstoffen en mensen uit het Globale
1685 Zuiden, terwijl het slechts ten goede komt aan het Globale Noorden.
1686 Digitaliseringsbeleid bestrijdt daarom deze vormen van hedendaags kolonialisme.
1687
- 1688 5. De overheid zet zich in voor de ontwikkeling van open source en open standaarden in de
1689 publieke en private sector.

1690 PRIVACY EN VEILIGHEID

- 1691
- 1692 1. Handel in privé-informatie wordt volledig verboden en het opslaan van privé-gegevens
1693 door bedrijven en overheid wordt verder geminimaliseerd.
1694
- 1695 2. Online en offline surveillance wordt flink ingeperkt en in sommige gevallen verboden. Zo
1696 wordt het cameratoezicht in de openbare ruimte en het aantal camera's in de publieke
1697 ruimte teruggebracht. Technologie die het mogelijk maakt om mensen op afstand te
1698 identificeren, zoals gezichtsherkenningstechnologie, wordt verboden. Surveillance van
1699 activisten, vreedzame demonstraties en protest stopt.
1700
- 1701 3. Communicatie wordt veilig verstuurd en is alleen te lezen voor de afzender en
1702 ontvanger. De inhoud van iemands telefoon, cloud of ander apparaten blijft privé. Alleen
1703 als er een strafrechtelijke verdenking is, kan dit onder strenge voorwaarden anders zijn.
1704
- 1705 4. Op scholen en universiteiten vindt geen indringende surveillance plaats tijdens de
1706 examens, in de gangen of via leerlingvolgsystemen.
1707
- 1708 5. Big Tech monopolies worden opgebroken. Het op surveillance gebaseerde
1709 bedrijfsmodel van Big Tech wordt verboden. Belangenorganisaties worden in staat
1710 gesteld goede controle te kunnen uitoefenen op 'Big Tech' en de overheid, in het
1711 bijzonder waar het gaat om AI.
1712
- 1713 6. Er komt een integrale aanpak om techbedrijven aan te pakken die misbruik maken van
1714 geavanceerde kunstmatige intelligentie (AI) en algoritmes. Dit omvat onder andere
1715 optreden tegen het promoten van mis- en disinformatie en racisme door techbedrijven,
1716 en het rangschikken en scoren van medewerkers en verdelen van werk met algoritmes,
1717 in de tech platform economie. De data en informatie waar AI-systemen op zijn gebouwd
1718 zijn niet discriminerend of zonder toestemming van en vergoeding voor de
1719 oorspronkelijke bron ingezet.

1720 TECHNOLOGIE DIE ONS BESCHERMT

- 1721
- 1722 1. Er komt actief overheidsbeleid tegen discriminatie en etnisch profileren in de
1723 digitalisering van overheidsdiensten: van het ontwerp van algoritmes tot aan het
1724 evalueren

- 1725 van digitaliseringsprocessen. De leidende stem van gemarginaliseerde groepen die het
1726 hardst door discriminatie en etnisch profileren worden geraakt, is in dit proces
1727 onmisbaar. Er komt een onafhankelijke toezichthouder die toeziet op de strijd tegen
1728 discriminatie, etnisch profileren en het schenden van mensenrechten in
1729 dataverzameling over burgers door de overheid. Deze toezichthouder heeft het mandaat
1730 om deze data op te vragen, te beoordelen en wettelijk bindend advies te geven aan
1731 overheidsinstanties.
- 1732
- 1733 2. Er komt een verbod op het gebruik van **eticiteit** en nationaliteit in risicoprofielen.
- 1734
- 1735 3. Discriminerende algoritmen worden verboden en ontmanteld. Er komt een instantie die
1736 mensenrechtentoetsen uitvoert op AI-software, die de software reguleert en keurt
1737 voordat het op de markt komt, zodat discriminatie wordt voorkomen en mensenrechten
1738 bevorderd en beschermd.
- 1739
- 1740 4. Er komt een ministerie van Digitale Zaken. Zij overzien alle digitaliseringsprojecten bij
1741 alle overheidsdiensten. Zij bewaken dat mens en planeet hierbij centraal staan, en
1742 bouwen hierin voort op bestaande kennis in het veld, van **NGOs** tot aan de Autoriteit
1743 Persoonsgegevens (AP). De AP krijgt daarnaast meer middelen om hun taak als
1744 waakhond ter bescherming van persoonsgegevens goed te kunnen uitvoeren.
- 1745
- 1746 5. De overheid investeert in (digitale) infrastructuur en technologie, waaronder AI-
1747 technologie in het publieke belang. Het garanderen en beschermen van mensenrechten
1748 blijven hierin centraal staan, en zullen worden gecontroleerd. De afhankelijkheid van
1749 techbedrijven wordt verminderd.

1750 **WOORDENLIJST**

1751 **A**

1752 **ABCSSS-eilanden:** Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba, Statia en Sint Maarten.

1753 **Actief en passief stemrecht:** Actief stemrecht is het recht om te stemmen. Passief stemrecht is
1754 het recht om verkiesbaar te zijn voor stemmingen.

1755 **AI:** Een computersysteem dat voorspellingen maakt of acties onderneemt op basis van
1756 patronen in bestaande gegevens en vervolgens kan leren van fouten om de nauwkeurigheid te
1757 vergroten.

1758 **Algoritme:** Een algoritme is een formule in de vorm van code om een wiskundig of
1759 informaticaprobleem automatisch op te lossen.

1760 **Anti-imperialistisch:** Tegen koloniale en kapitalistische invloeden, bezettingen en structuren.

1761 **Associatieverdrag Israël:** Een akkoord tussen de EU en Israël, waarmee de internationale
1762 samenwerking met Israël is vastgesteld en dat Israël vrijstelt van invoerheffingen in de EU.
1763 Associatieovereenkomsten die de EU met landen afsluit moeten gebaseerd zijn op respect voor
1764 de mensenrechten en op democratische beginselen. Hun interne en buitenlandse politiek moet
1765 hierdoor geleid worden. Dat staat ook vermeld in artikel 2 van de overeenkomst met Israël, waar
1766 Israël zich dus niet aan houdt.

1767 **Autonome landen:** Aruba (sinds 1986), Curaçao en Sint Maarten (sinds 2010) zijn autonome
1768 landen binnen het Koninkrijk. Dit betekent dat zij verantwoordelijk zijn voor hun bestuur en een
1769 eigen Parlement en Grondwet hebben. Zij zijn nog wel deel van het Nederlands Koninkrijk.
1770 Officieel zijn de landen gelijkwaardig, maar de regelingen zijn zo opgezet dat Europees
1771 Nederland de grootste macht heeft en zelf kan besluiten om in te grijpen op de eilanden.

1772 **B**

1773 **Bestaanszekerheid:** De zekerheid waarin personen en gemeenschappen van hun
1774 basisbehoeften zijn voorzien, en een goed en waardig leven kunnen leiden. Voor BIJ1 betekent

1775 bestaanszekerheid een goed en betaalbaar huis hebben, passende zorg krijgen wanneer je dat
1776 nodig hebt, ruimte om jezelf te ontwikkelen zoals jij dat wilt, een leefbaar inkomen.

1777 **Big Tech:** De grootste en meest invloedrijke technologiebedrijven ter wereld. Enkele van de
1778 meest prominente Big Tech-bedrijven zijn: Amazon, Apple, Google en Meta.

1779 **Big 5:** De voorwaarden die je als jongere (uit de jeugdzorg) nodig hebt om zonder hulp verder te
1780 kunnen. Namelijk; een woning, een dagbesteding, een volwassene om op terug te vallen,
1781 financiële zelfstandigheid en een sociaal netwerk.

1782 **Bijzondere gemeenten:** De BES-eilanden (Bonaire, Statia en Saba) zijn sinds 2010 bijzondere
1783 gemeenten van Nederland. Ze maken geen deel uit van een provincie, maar zijn gemeenten als
1784 onderdeel van het Nederlandse Koninkrijk.

1785 **Biodiversiteit:** De diversiteit van flora en fauna binnen een bepaald ecosysteem.

1786 **Biomassacentrales:** Centrales waar (afval)hout wordt verbrand om energie op te wekken.
1787 Helaas lang niet altijd met de garantie dat dit hout duurzaam verkregen is.

1788 **Blackface:** Het opmaken van het gezicht met zwarte/bruine schmink en eventueel
1789 stereotyperende kenmerken om zo een racistische karikatuur van een zwart persoon uit te
1790 beelden.

1791 **C**

1792 **Circulaire landbouw:** Ook wel kringlooplandbouw. Een vorm van landbouw gebaseerd op het
1793 idee dat alles optimaal gebruikt wordt. De resten van de ene keten zijn de grondstoffen voor een
1794 andere keten. Zo wordt bijvoorbeeld voedsel dat wij niet meer eten als diervoeder gebruikt. Om
1795 tot zo'n circulair landbouwsysteem te komen, hebben we een transitie nodig waarin
1796 plantaardige en dierlijke productieketens slim aan elkaar worden geknoopt.

1797 **Claimrecht:** Het recht van bedrijven om Nederland aan te klagen als zij winsten mislopen
1798 vanwege een besluit dat de Nederlandse overheid heeft genomen.

1799 **Code Culturele Diversiteit:** Een richtlijn voor de culturele sector om te verbeteren op het gebied
1800 van diversiteit. Oorspronkelijk vooral gericht op culturele diversiteit, maar inmiddels richt het

1801 zich op een breder spectrum, zoals onder andere gender, religie, sociaal-economische status
1802 en leeftijd.

1803 **Cultuurmarxisme:** Cultuurmarxisme is een neonazistische complottheorie, die veronderstelt
1804 dat een Joodse linkse elite in het geheim de westerse cultuur omver wil werpen via cultuur.

1805 **Cultuursensitief:** Handelen met respect voor, en uit het bewust zijn van de normen en waarden
1806 die bij een bepaalde cultuur horen.

1807 **Curriculum (meervoud: curricula):** Een curriculum is een gestructureerd plan of programma
1808 van onderwijsinstellingen, scholen, en opleidingen Het wordt gebruikt om de inhoud, doelen en
1809 leeractiviteiten voor een bepaald vakgebied of onderwerp te bepalen.

1810 **D**

1811 **Decriminalisering:** In sekswerkbeleid: de vergunningsplicht vervalt en er wordt niet meer
1812 opgetreden of gehandhaafd op sekswerk. Sekswerkers hebben dezelfde rechten als andere
1813 arbeiders.

1814 **Dekolonisatie:** Het proces waarin gekoloniseerde landen zich ontdoen van de koloniale
1815 machthebbers, maar ook de processen waarin de samenleving afstand neemt van de witte en/of
1816 westerse norm als de universele waarheid.

1817 **Democratisch deficit:** Een democratisch deficit bestaat als er groepen zijn die geen
1818 vertegenwoordiging hebben in een democratie, maar wel te maken hebben met de wetgeving
1819 die door dat parlement gemaakt wordt. In het Koninkrijk is er een democratisch deficit, omdat
1820 het Nederlandse Parlement Rijkswetten vastlegt voor het hele Koninkrijk, maar de Parlementen
1821 van de autonome landen (Aruba, Curaçao en Sint Maarten) daar geen stemrecht in hebben.
1822 Omdat inwoners van die eilanden niet voor de Nederlandse Tweede Kamer kunnen stemmen, is
1823 er dus een democratisch deficit.

1824 **Discriminatie:** Het onrechtmatig uitsluiten en niet gelijkwaardig behandelen van en/of
1825 onderscheid maken tussen verschillende mensen en/of groepen.

1826 **Dublin-verordening:** Een Europese verordening die sinds januari 2014 van kracht is. Deze
1827 verordening bepaalt welk land verantwoordelijk is voor de behandeling van een asielaanvraag.
1828 Meestal is dat het land waar de vluchteling aankomt: in de praktijk betekent dit dat Italië en

1829 Griekenland verreweg de meeste asielaanvragen te verwerken hebben. Deze verdeling is
1830 oneerlijk en heeft veel schadelijke gevolgen.

1831 **E**

1832 **Ecocide:** Het doelbewust of op basis van nalatigheid verwoesten van een ecosysteem door
1833 menselijk handelen.

1834 **Ecosysteem:** Een systeem van levende wezens dat samen met hun omgeving een keten vormt
1835 die het leven binnen het systeem in stand houdt.

1836 **Eilandsraad:** De eilandsraden op Bonaire, Saba en Sint Eustatius zijn de democratisch gekozen
1837 vertegenwoordigers op de eilanden. Zij zijn vergelijkbaar met gemeenteraden.

1838 **Ervaringsdeskundige:** Iemand die eigen ervaringen gebruikt in zijn werk en zo een specifieke
1839 vorm van expertise heeft.

1840 **Etniciteit:** Een verzameling van kenmerken die onderdeel zijn van iemands achtergrond of
1841 identiteit, zoals nationaliteit, taal, cultuur, religie, etc.

1842 **Etnisch profileren:** Het hanteren van (uiterlijke) eigenschappen als huidskleur, nationaliteit,
1843 etniciteit, taal of geloof bij opsporing of handhaving, terwijl daar geen bewezen aanleiding voor
1844 is.

1845 **Eurocentrisme:** Het, al dan niet bewust, benadrukken van (het perspectief van) Europa, en in
1846 het algemeen de westerse ideeën en theorieën. Hierbij wordt geen rekening gehouden met de
1847 invloeden van andere culturen.

1848 **Europees Parlement:** Het Europees Parlement is het enige orgaan binnen de Europese Unie,
1849 dat direct is verkozen door EU-burgers.

1850 **Europese Commissie:** Het overheidsorgaan van de Europese Unie, verantwoordelijk voor onder
1851 andere de Europese begroting en het indienen van en stemmen over Europese wetgeving.

1852 **Europese Raad:** De Europese Raad bestaat uit de regeringsleiders van alle EU-lidstaten en de
1853 voorzitter van de Europese Commissie. Zij zijn het belangrijkste beslissingsorgaan van de EU en
1854 hebben het laatste woord over Europees beleid.

1855 **F**

1856 **Fair Practice Code:** Een gedragscode voor ondernemen en werken binnen de kunst, cultuur en
1857 creatieve sector met als doel het bewerkstelligen van een eerlijke en solidaire bedrijfsvoering.

1858 **FRONTEX:** European Border and Coast Guard Agency. Frontex is een agentschap vanuit
1859 samenwerking van Europese lidstaten en bewaakt de Europese buitengrenzen.

1860 **G**

1861 **Genderexpressie:** Het uiten van het gevoel gekoppeld aan iemands genderidentiteit.

1862 **Genderidentiteit:** De wijze waarop iemand zich identificeert op het gebied van diens gender.

1863 **Gentrificatie:** Het verdrijven van oude bewoners uit een vaak multiculturele volkswijk, waarvoor
1864 vaak een nieuwe rijke bevolking in de plaats komt.

1865 **Gereguleerd:** Regels opleggen en hier actief toezicht over houden om iets in goede banen te
1866 leiden.

1867 **Geschillenregeling:** Een procedure waarin geschillen of conflicten tussen partijen worden
1868 opgelost. Momenteel is er in het Koninkrijk geen procedure wanneer de landen het oneens zijn
1869 met elkaar. Uiteindelijk beslist meestal de Rijksministerraad als er een geschil is, waarin
1870 Nederland de macht heeft.

1871 **H**

1872 **Hervestiging:** Als de meest kwetsbare vluchtelingen niet kunnen terugkeren naar hun eigen
1873 land en ze ook niet kunnen blijven in hun opvangland, dan komen ze in aanmerking voor
1874 hervestiging in Nederland. Dit komt bijvoorbeeld voor wanneer vluchtelingen extra gevaar
1875 lopen, of wanneer kampen of opvanglanden niet genoeg voorzieningen hebben om te kunnen
1876 omgaan met een complexe medische aandoening of handicap.

1877 **Housing First:** Housing First is een bewezen effectief model om dakloosheid te beëindigen. Het
1878 doel van het Housing First model is om dak- en thuisloze mensen zo snel mogelijk in een
1879 stabiele huisvestingssituatie te plaatsen en hen van daaruit te helpen bij het aanpakken van

1880 andere problemen die tot dakloosheid hebben geleid. Dit model is gebaseerd op het idee dat
1881 huisvesting een fundamenteel recht is en dat mensen beter in staat zijn om aan hun andere
1882 problemen te werken als ze een veilige en stabiele plek hebben om te wonen.

1883 **I**

1884 **IHRA-definitie:** Door de Israël-lobby wordt een poging gedaan om de gangbare definitie van
1885 antisemitisme aan te passen door erin op te nemen dat vormen van kritiek op de staat Israël
1886 daaronder kunnen vallen. Deze pogingen om de IHRA-definitie aangenomen te krijgen door
1887 regeringen en parlementen gaan niet toevallig samen met campagnes om alle kritiek op Israël te
1888 delegitimeren.

1889 **Immateriële reparaties:** Immateriële vormen van herstel zijn maatregelen die niet met
1890 financiële compensaties zijn op te lossen. Voorbeelden hiervan zijn formele excuses, eerherstel
1891 voor verzetshelden en educatie en bewustwording. Immateriële reparaties gaan vaak samen
1892 met materiële reparaties, voor een alomvattende aanpak die recht doet aan de aangedane
1893 schade van het koloniale en slavernijverleden.

1894 **IMF:** Internationaal Monetair Fonds, is een VN-organisatie. Zij gaan over internationale
1895 samenwerking op monetair gebied, de bestrijding van financiële crises en kredietverlening voor
1896 staten met betalingsproblemen. Het IMF is een gespecialiseerde organisatie van de Verenigde
1897 Naties met hoofdkantoor in Washington. BIJ1 vind het IMF een ondemocratisch orgaan dat
1898 gedomineerd wordt door enkele grote kapitalistische landen, zoals de VS. Het IMF staat bekend
1899 om het afdwingen van neoliberal economisch beleid, als voorwaarde voor bijstand aan landen
1900 in financiële moeilijkheden.

1901 **Inclusiviteit:** Het actief in de samenleving betrekken van achtergestelde groepen op basis van
1902 gelijkwaardige rechten en plichten.

1903 **Institutioneel:** Verweven in de cultuur en normen van instituten, bijvoorbeeld
1904 overheidsinstellingen.

1905 **Intersectionaliteit:** Een term afkomstig uit het Zwart feminisme, om aan te duiden hoe
1906 verschillende identiteitskenmerken niet afzonderlijk kunnen worden begrepen, maar eerder
1907 samenwerken om de ervaringen van individuen te vormen. Intersectioneel feminisme gaat
1908 bijvoorbeeld niet alleen over vrouwzijn, maar de combinatie van factoren die je leven ook
1909 beïnvloeden en hoe die samenwerken. Het gaat dan bijvoorbeeld om gender, ras, klasse,
1910 seksualiteit, beperking en meer.

1911 **K**

1912 **Kapitaalvlucht:** Het doorsluizen van kapitaal naar het buitenland, vaak vanwege gunstige
1913 belastingtarieven.

1914 **Kapitalisme:** Ons huidige economische systeem waarin het behalen van winst en het opbouwen
1915 van kapitaal het belangrijkste zijn. De vrije markt met de bijbehorende voortdurende groei moet
1916 daarvoor zorgen. Dit gebeurt door middel van uitbuiting en gaat ten koste van onder andere
1917 arbeidsrechten, eerlijke verdeling van macht en welvaart, dierenwelzijn en het klimaat.

1918 **Klassenjustitie:** Wanneer mensen met meer vermogen of hogere opleidingen gebaseerd op dat
1919 gegeven worden bevoorrecht binnen de rechtspraak.

1920 **Kostendelersnorm:** Het verlagen van een bijstandsuitkering op het moment dat meerdere
1921 volwassenen samenwonen op één adres. Dit geldt ook als de samenwonende volwassenen een
1922 familie vormen.

1923 **Kwetsbare vluchtelingen:** Groepen vluchtelingen die door hun achtergrond of (delen van) hun
1924 identiteit als bijzonder kwetsbaar worden aangemerkt, bijvoorbeeld oudere asielzoekers,
1925 zwangere vluchtelingen, alleenstaande vrouwen (met of zonder kinderen), minderjarigen en
1926 slachtoffers van martelingen of seksueel misbruik.

1927 **L**

1928 **LHBTQIA+:** Een afkorting voor 'Lesbisch, Homoseksueel, Biseksueel, Trans, Queer, Intersekse,
1929 Aseksueel' en meer.

1930 **Liberaal:** Politieke stroming waar de overheid zo min mogelijk invloed heeft op de invulling van
1931 de maatschappij, waar het belang van bedrijfseigenaren voorop staat, en radicale verandering
1932 vrijwel uitgesloten is.

1933 **M**

1934 **Materiele reparaties:** Maatregelen om schade door kolonialisme en slavernij te herstellen, met
1935 financiële compensaties en andere materiele vormen van herstel. Herstelbetalingen zijn hier
1936 een voorbeeld van.

1937 **Mensenrechtenverdragen:** Gemaakte afspraken tussen landen over het beschermen van
1938 mensenrechten. Denk bijvoorbeeld aan de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.
1939 Ook binnen de Nederlandse en Europese wetgeving worden deze in verschillende wetten en
1940 afspraken behandeld.

1941 **N**

1942 **Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme (NCDR):** De Nationaal Coördinator
1943 tegen Discriminatie en Racisme (NCDR) is een onafhankelijk regeringcommisaris die sinds
1944 oktober 2021 actief bezig is met een aanpak voor racisme en discriminatie. De Kamer deed dat
1945 voorstel naar aanleiding van onder andere de grootschalige Black Lives Matter-demonstraties in
1946 2020 en de onthullingen over institutioneel racisme bij de kinderopvangtoeslag door de
1947 belastingdienst.

1948 **Neokolonialisme:** Systemen waarin rijke (vaak westerse) landen voormalig gekoloniseerde
1949 gebieden nog steeds uitbuiten.

1950 **Neurodiversiteit:** De van nature aanwezige verschillen en variaties in het menselijk brein,
1951 bijvoorbeeld op het gebied van sociale interactie of de manier van informatie opnemen. Ook wel
1952 een verzamelterm voor onder andere autisme en dyslexie.

1953 **NGO:** Een 'niet-gouvernementele organisatie', dus een organisatie die onafhankelijk is van de
1954 overheid.

1955 **Non-binair:** Een non-binair persoon is iemand die zich niet thuisvoelt in de hokjes 'man' of
1956 'vrouw'.

1957 **O**

1958 **Onbegrepen gedrag:** Gedrag waar mensen zonder ervaring of deskundigheid met moeite op de
1959 juiste manier mee om gaan.

1960 **Onderadvisering:** Wanneer iemand een lager advies krijgt dan anderen met vergelijkbare
1961 presentaties op basis van externe factoren, of lager wordt ingeschat aan de hand van
1962 vooroordelen.

1963 **Onteigeningswetgeving:** De mogelijkheid om eigendom van particulieren aan de overheid over
1964 te dragen.

1965 **Open source:** Vrije toegang tot de gebruikte bronnen van een eindproduct.

1966 **P**

1967 **Pan-Afrikaans:** Een politieke en filosofische stroming die een gedeelde relatie ziet tussen alle
1968 Zwarte mensen op de wereld. Deze relatie wordt gezien op cultureel gebied (muziek
1969 bijvoorbeeld), politiek gebied (verzet tegen anti-Zwart racisme), en identiteit (een gevoel van
1970 verbinding met andere Zwarte mensen en het Afrikaanse continent).

1971 **Predictive Policing:** Het gebruik van analytische technieken om voorspellingen te maken over
1972 toekomstige misdaden door de politie. Dit leidt in de praktijk tot etnisch profileren.

1973 **R**

1974 **Raad van de Europese Unie:** De Raad van de Europese Unie bestaat uit de ministers van alle
1975 EU-lidstaten die per onderwerp samenkomen om beslissingen te maken over het beleid van de
1976 EU. Een voorbeeld hiervan is als de ministers van Buitenlandse Zaken van alle lidstaten
1977 samenkomen.

1978 **Rechtsbijstand:** Hulpverlening bij juridische kwesties.

1979 **Rechtsherstel:** Compensatie voor de verschillende gevolgen die bepaalde groepen hebben
1980 moeten doorstaan bij bezetting en/of vervolging.

1981 **Rijksministerraad:** De Rijksministerraad is de ministerraad van het Koninkrijk. Zij beslissen over
1982 zaken die met het Koninkrijk te maken hebben of waarvan geregeld is dat het een
1983 verantwoordelijkheid van het Koninkrijk is. Ook kan de Rijksministerraad ingrijpen in de landen
1984 van het Koninkrijk via "aanwijzingen." De Rijksministerraad is niet representatief: hierin zitten
1985 alle Nederlandse ministers (in Rutte IV waren er 20 ministers) en 1 vertegenwoordiger per
1986 eiland (dus een voor Aruba, een voor Curaçao en een voor Sint Maarten). In de praktijk betekent
1987 dit dat Nederland altijd beslist.

1988 **Rijkswet:** Rijkswetten zijn wetgeving die voor alle landen in het Koninkrijk gelden (Nederland,
1989 Aruba, Curaçao, Sint Maarten). Deze wetten worden alleen via het Nederlandse parlement

1990 goedgekeurd. Er wordt wel om inspraak gevraagd van de eilanden, maar zij hoeven niet voor te
1991 stemmen. Uiteindelijk beslist Nederland dus.

1992 **S**

1993 **Safe houses:** Een locatie waar de veiligheid van mensen kan worden gegarandeerd.

1994 **Schijnzelfstandigheid:** Iemand die werk uitvoert als zelfstandige, maar daarbij eigenlijk wel in
1995 constante dienst is van een werkgever en onder diens gezag staat.

1996 **SDG's:** Sustainable Development Goals of duurzame ontwikkelingsdoelen. Dit zijn 17 doelen
1997 opgesteld door de VN, die in 2030 voor een duurzame wereld zorgen waarin niemand wordt
1998 buitengesloten.

1999 **Sociaal domein:** Alles wat (lokale) overheden doen op het gebied van participatie,
2000 zelfredzaamheid, werk en zorg.

2001 **Socialistisch:** In een socialistische economie staat gezamenlijkheid centraal. Middelen en
2002 macht zijn in handen van iedereen en worden democratisch verdeeld, in plaats van dat deze in
2003 handen zijn van een aantal grootmachten. BIJ1 gelooft in een economie waarin we met elkaar
2004 kunnen delen, beslissen en besturen. Basisvoorzieningen worden beschermd en zijn in handen
2005 van de staat in plaats van de vrije markt.

2006 **Speculatie:** Een huis (of iets anders) wordt in dit geval niet gekocht om zelf te gebruiken, maar
2007 wordt gebruikt voor winst. Veel huizen komen op die manier leeg te staan en zorgen voor een
2008 kunstmatig woningtekort.

2009 **Statuut der Nederlanden:** Een verdrag van het Koninkrijk der Nederlanden, dat boven de
2010 Grondwet van Nederland staat. In het Statuut zijn onder meer de relaties tussen de
2011 verschillende landen van het Koninkrijk (Aruba, Curaçao, Nederland en Sint Maarten) geregeld.

2012 **Stigmatisering:** Het geven van negatieve vooroordelen of het 'brandmerken' van een groep
2013 mensen.

2014 **V**

- 2015 **Validisme:** De discriminatie, stigmatisering en/of uitsluiting van mensen met een lichamelijke
2016 en/of verstandelijke beperking en van neurodivergente mensen.
- 2017 **Veiligheidsdriehoek:** De samenwerking tussen drie personen/instanties (bijvoorbeeld de
2018 burgemeester, politie en justitie), meestal op regionaal niveau.
- 2019 **VN-verdrag inzake rechten van personen met een handicap:** Een sinds 2016 geldend verdrag
2020 waarmee de Nederlandse staat heeft toegezegd de situatie van mensen met een beperking
2021 dusdanig te verbeteren dat zij volwaardig mee mogen en kunnen doen in de samenleving.
- 2022 **W**
- 2023 **Warmtefonds:** Een fonds waaruit woningbezitters, scholen en verenigingen van eigenaren
2024 kunnen lenen om de verduurzaming van hun woningen of panden te realiseren.
- 2025 **Wereldbank:** Het grootste internationale instituut voor ontwikkelingssamenwerking. Zij
2026 verstrekken leningen aan landen met financiële moeilijkheden. Vergelijkbaar met het IMF,
2027 wordt de besluitvorming gedomineerd door enkele grote kapitalistische landen, zoals de VS. De
2028 Wereldbank dwingt, net als het IMF, kapitalistisch beleid af, als voorwaarde voor landen om
2029 financiële bijstand te ontvangen. Bovendien hebben zij landen (met name in het globale zuiden)
2030 opgezadeld met schulden, wat leidt tot verslechterde leefomstandigheden in deze landen.
- 2031 **Wet WRS:** Wet Regulering Sekswork. Deze stelt vergunning en registratie verplicht en zet in op
2032 handhaving en controle.
- 2033 **Wijkrechtspraak:** Een laagdrempelige vorm van rechtspraak waar geschillen van
2034 buurtbewoners worden bemiddeld, met als doel om een duurzame en menselijke oplossing te
2035 vinden.
- 2036 **Wooncoöperatie:** Een organisatie waarin huurders zeggenschap hebben over de woningbouw
2037 en huurwoningen.
- 2038 **Zelfbewoningsplicht:** Het verplichten van huizenkopers om ten minste een bepaald aantal
2039 jaren te wonen in het huis dat ze kopen. Dit is om speculatie tegen te gaan.
- 2040 **Z**

- 2041 **Zeggenschap:** De mate waarin individuen en werknemers zelf beslissingen kunnen nemen en
2042 invloed kunnen uitoefenen over de manier waarop zij werken.
- 2043 **Zelfbeschikking:** Het kunnen en mogen maken van je eigen keuzes.